

HUB Pregled

1/2015

Ožujak 2015.

Sadržaj

Uvod.....	3
IZVORI SREDSTAVA BANAKA.....	4
PLASMANI BANAKA	8
KAMATNE STOPE I TROŠKOVI REGULACIJE.....	13
ZARADE.....	20
KAPITALIZACIJA I RIZICI.....	25
STRUKTURNI POKAZATELJI	30
STAMBENE ŠTEDIONICE.....	33
Metodologija i izvori	35

Uvod

Tromjesečna publikacija Hrvatske udruge banaka HUB Pregled pokrenuta je u trenutku kada raste interes stručne i šire javnosti za poslovanje banaka. Ulaskom Hrvatske u EU narastao je i interes za usporedbama s bankama u drugim zemljama EU - kako onima u Eurozoni, tako i onima izvan nje.

Do sada su također postojali različiti statistički izvori, prikazi i analize. U njihovom je predstavljanju prednjačila Hrvatska narodna banka (Bilten o bankama, Specijalni prezentacijski format, Financijska stabilnost i.t.d.), a za njom i Hrvatska udruga banaka otkad je 2007. pokrenula seriju HUB Analiza. Tromjesečni HUB Pregled zamislili smo kao redovitu seriju u okviru šire publikacije HUB Analiza.

Unatoč postojanju različitih izvora informacija, u Hrvatskoj udruzi banaka postoji nepodijeljeno mišljenje o nedostatku središnjega mjesta na kojem bi se na pregledan i jednostavan način moglo pristupiti glavnim pokazateljima o poslovanju banaka u Hrvatskoj. Statistički izvori, prikazi i publikacije nalaze se na raznim mjestima, a objedinjeni prikazi poput Biltena o bankama HNB-a izlaze s velikim vremenskim odgodama i često kasne za događajima i promjenama u trendovima. Isti je slučaj bio s HUB Analizama, u kojima su se neke važne teme obrađivale samo jednom godišnje (na primjer usporedbe kamatnih stopa).

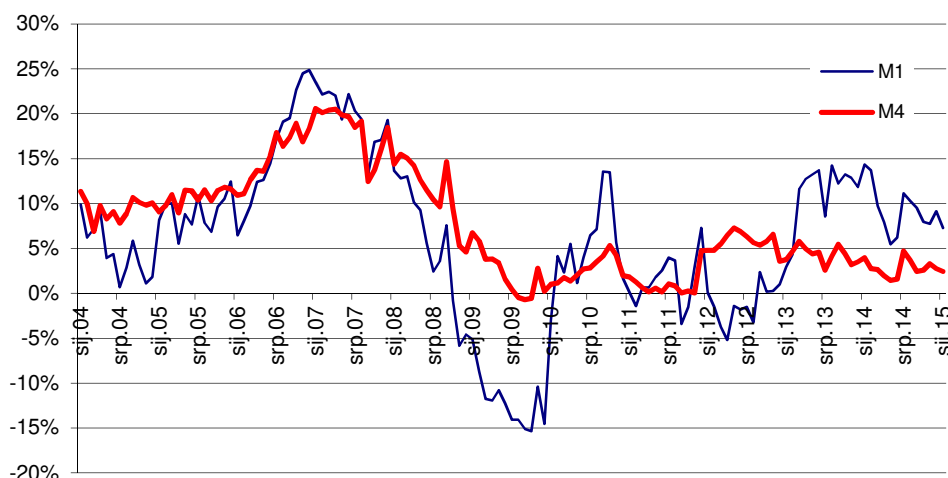
Tromjesečni HUB Pregled trebao bi u isto vrijeme udovoljiti kriteriju ažurnosti, jednostavnosti i preglednosti. Neke teme koje su u okviru HUB Analiza obrađivane jednom godišnje (kamatne stope, troškovi izvora sredstava, zarade i indeks regulacijskog opterećenja) sada će se predstavljati redovito, što će osigurati ažurnost informacija. Jednostavnost i preglednost osigurana je grafičkim prikazima ispod kojih se nalaze kratki komentari o kretanjima. Za dublje analize čitatelj će i dalje morati konzultirati druge publikacije u okviru HUB Analiza, publikacija HNB-a i radova drugih istraživača, analitičara i institucija. Isto vrijedi i za čitatelje koji će tražiti uvid u izvorne podatke. Radi preglednosti i jednostavnosti ovdje ne predstavljamo tablične i druge prikaze izvornih podataka, nego samo slike. Metodologija koja se nalazi na kraju Pregleda uputit će čitatelja na statističke izvore.

HUB Pregled podijeljen je na sedam dijelova. Prvi dio prikazuje izvore sredstava banaka. Drugi plasmane. Treći kamatne stope i troškove regulacije. Zarade se prikazuju u četvrtom dijelu. Peti dio predstavlja rizike i kapitalizaciju banaka, s posebnim naglaskom na kvalitetu i klasifikaciju kreditnog portfelja. Šesti dio sadrži prikaz strukturnih pokazatelja sustava, a sedmi prikazuje aktivnosti stambenih štedionica. Na kraju se nalaze metodološke napomene i spisak statističkih izvora.

IZVORI SREDSTAVA BANAKA

1. Novčana masa M1 i ukupna likvidna sredstva M4

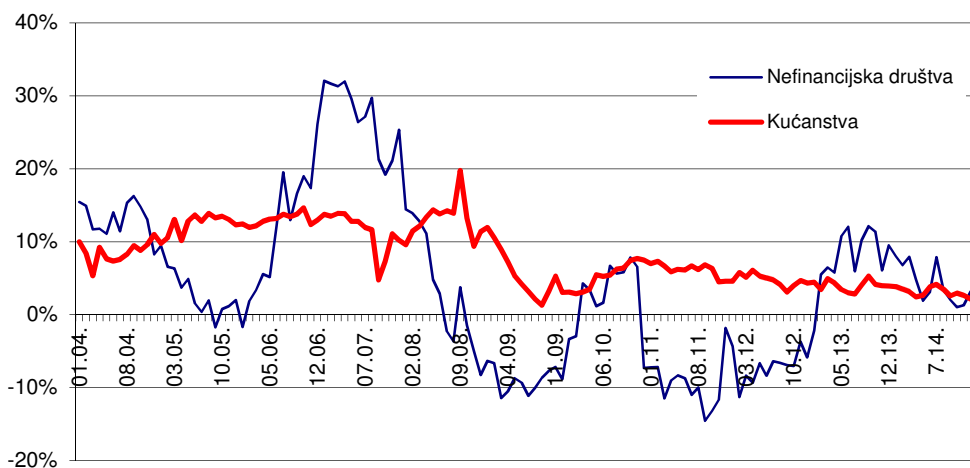
Stopa promjene u odnosu na isti mjesec prethodne godine 01:2004.-01:2015.

Ukupna likvidna sredstva M4 nastavila su rasti po stabilnoj međugodišnjoj stopi od oko 2,5%, dok je novčana masa M1 zabilježila usporavanje međugodišnje stope rasta s oko 14% početkom 2014. i oko 10% sredinom 2014. na 7,3% u siječnju 2015. Ovu još uvijek visoku godišnju stopu treba pripisati iznimno niskim pasivnim kamatnim stopama (nizak oportunitetni trošak držanja novca) u uvjetima izostanka značajnijeg gospodarskog rasta.

2. Depoziti stanovništva i depoziti poduzeća

Stopa promjene u odnosu na isti mjesec prethodne godine 01:2004.-01:2015.

U siječnju 2015. stopa rasta depozita trgovačkih (nefinancijskih) društava spustila se gotovo do 1%, što predstavlja nastavak trenda usporavanja koji je prisutan od druge polovice 2013. I stopa rasta depozita stanovništva blago usporava, pa je u siječnju 2015. iznosila 2,5%. Jednim se dijelom radi o slabljenju utjecaja pripisa sniženih kamata na štednju.

3. Udjel deviznih u ukupnim depozitima stanovništva

01:2004.-01:2015. u %

Udjel deviznih u ukupnim depozitima stanovništva smanjivao se do sredine 2006., kada je dotaknut minimum od oko 65%. Početak krize u drugoj polovici 2008. doveo je do porasta udjela deviznih depozita na gotovo 80%. Od kraja 2010. do sredine 2014. udjel deviznih u ukupnim depozitima kućanstava blago se smanjivao, no od 2014. ponovo se primjećuje vrlo blagi rast udjela koji prelazi 75%.

4. Udjel inozemne u ukupnoj pasivi

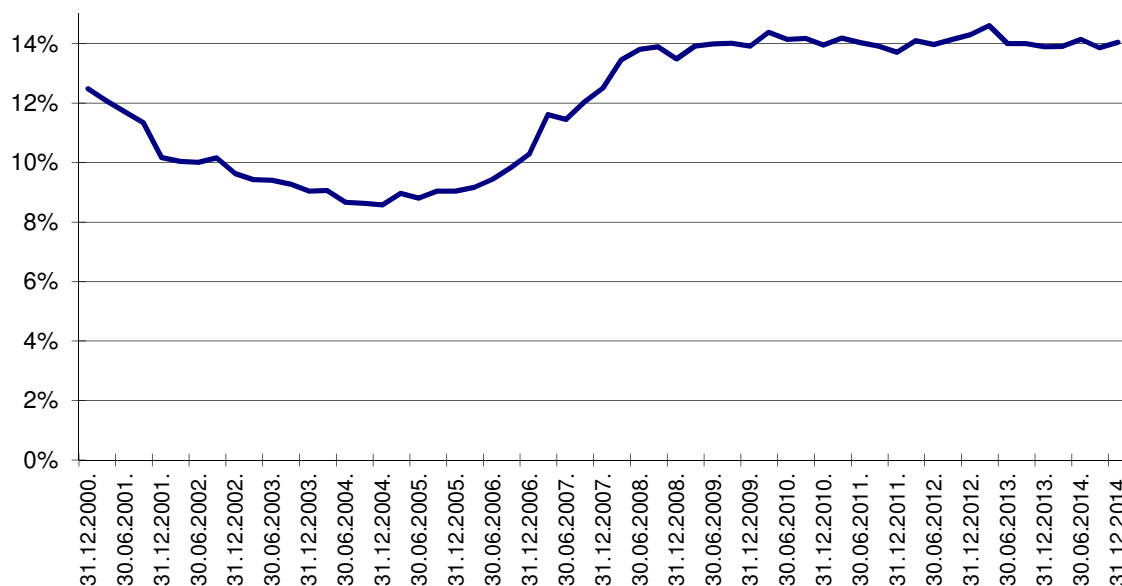
01:2004.-01:2015. u %

Inozemni izvori predstavljaju važan izvor financiranja hrvatskih banaka. No, njihova se važnost smanjuje. Udjel inozemne u ukupnoj pasivi smanjio se još prije krize, s maksimalnih 29% u travnju 2006., na tada minimalnih 16,6% u kolovozu 2008. Nakon eskalacije financijske krize 2008. udjel se prvo povećao i potom ostao stabilan oko 20%. U drugoj polovici 2012. udjel se ponovo počeo smanjivati. Po toj se osnovi smanjuje i vanjski dug. Banke se razdužuju u inozemstvu zbog rasta relativno jeftinijih domaćih depozita, visoke likvidnosti i slabe potražnje za kreditima. U zadnjih nekoliko mjeseci primjećuje se stabilizacija udjela inozemnih izvora na oko 15% ukupne pasive.

5. Udjel kapitala u ukupnoj pasivi

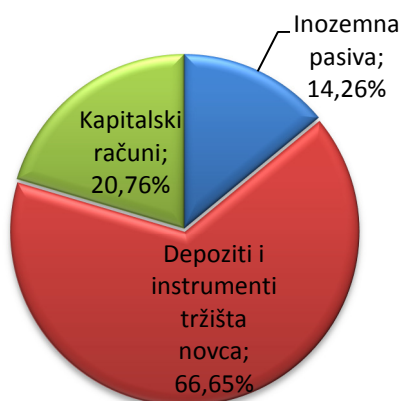
Q4:2000.-Q4:2014. u %

Kapital predstavlja važan izvor financiranja hrvatskih banaka. Nakon pada udjela računovodstvenog kapitala u ukupnoj pasivi, koji je trajao do početka 2005., započelo je razdoblje rasta. Razina između 13% i 14% dostignuta je na početku krize i od tada se udjel kapitala u ukupnim izvorima sredstava banaka stabilno kreće oko visokih 14%.

6. Struktura izvora sredstava banaka

31.01.2015. u %

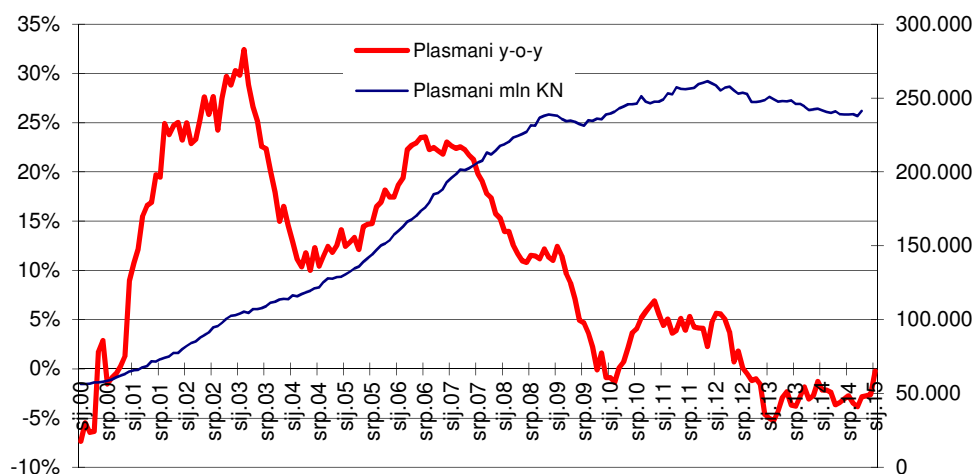

Struktura izvora sredstava hrvatskih banaka veoma je stabilna. Gore prikazana struktura reprezentativna je za dulje vremensko razdoblje. Najvažnija promjena u toku 2013. i prvom dijelu 2014. odnosi se na blagi porast kapitalskih računa i depozita, te na smanjenje udjela inozemne pasive.

PLASMANI BANAKA

7. Plasmani

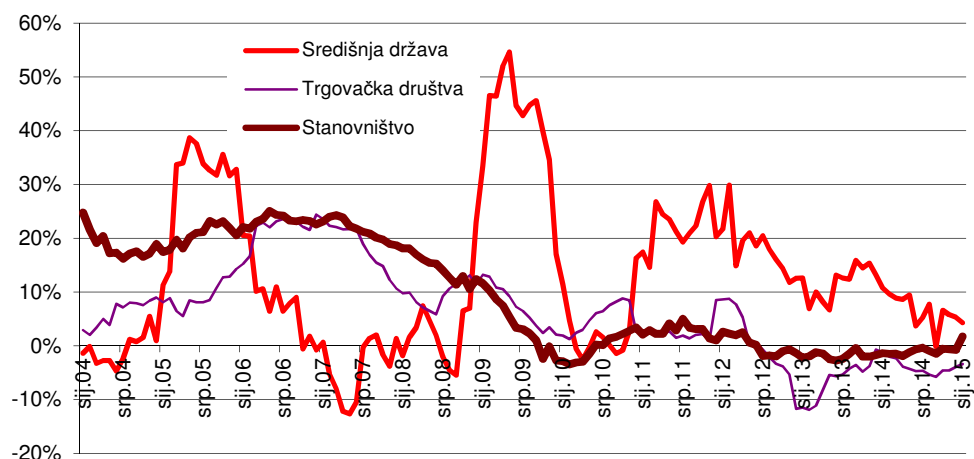
Iznos u mln KN i stopa promjene u odnosu na isti mjesec prethodne godine
01:2004.-01:2015.

Nakon što su ukupni plasmani kreditnih institucija proteklih mjeseci u prosjeku bili niži za oko 3% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine (y-o-y), siječanjski rast plasmana za više od 3 mlrd KN približno je izjednačio razinu plasmana s onom iz siječnja 2014. (-0,2%). To je najmanji godišnji pad plasmana od srpnja 2012. Ovom podatku ne treba pridavati značaj, jer je nastao kao posljedica tečajnih razlika uslijed jačanja švicarskog franka.

8. Krediti stanovništvu, trgovačkim društvima i državi

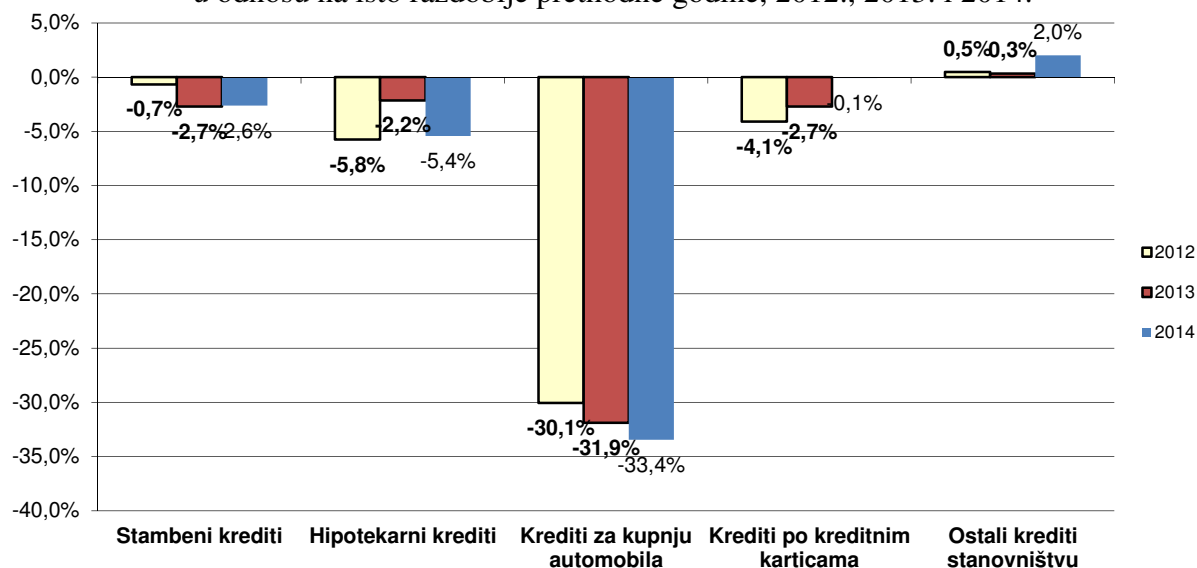
Stopa promjene u odnosu na isti mjesec prethodne godine 01:2004.-01:2015.

Od početka 2014. traje blago usporavanje godišnje stope rasta plasmana državi koje je nastavljeno i početkom 2015. (zadnji podatak: 4,3%). Plasmani poduzećima (-3,4%) smanjuju zaostatak u odnosu na prethodnu godinu jer su u siječnju zabilježili blagi rast. Pojava male pozitivne stope rasta kod kredita stanovništvu u siječnju nema značaj, jer je posljedica revalorizacije devizno indeksiranih kredita, ponajprije onih vezanih uz švicarski franak čija je vrijednost skočila s 6,37 KN na kraju prosinca 2014. Na 7,36 KN potkraj siječnja, ili za 15,5%.

9. Stope rasta kredita stanovništvu prema vrstama

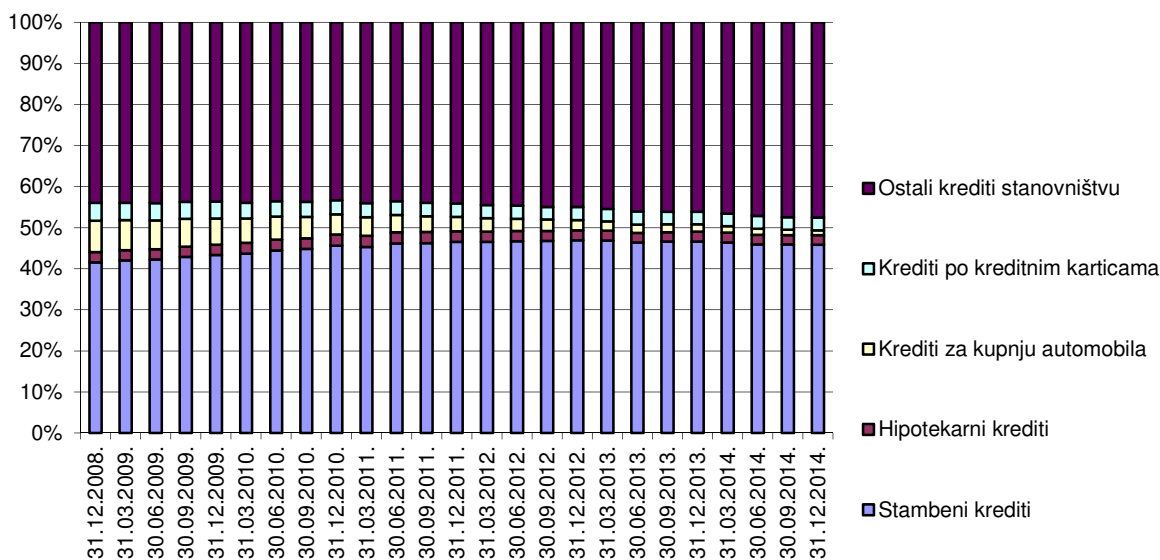
u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, 2012., 2013. i 2014.

U strukturi promjena kredita stanovništvu prema vrstama nema bitnih pomaka. Stagnantna struktura je u skladu sa stagnacijom odnosno izostankom nove potražnje za kreditima stanovništvu. Auto-krediti i dalje bilježe najveći pad. Stambeni krediti ponašaju se slično kao i 2013. – blago se smanjuju. Jedino se kod kredita po kreditnim karticama bilježi stagnacija, za razliku od pada u prethodnim godinama. Ostali krediti – koji su i ranijih godina bilježili jedva primjetan rast - u prošloj su godini zabilježili nominalni rast po stopi od 2%.

10. Struktura kredita stanovništvu po vrstama

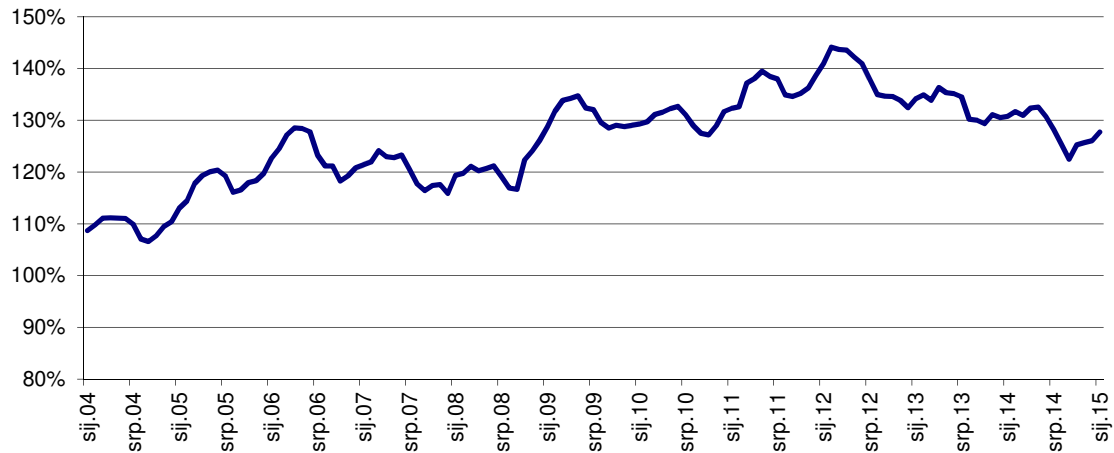
Q1:2009.-Q4:2014.

U zadnjem kvartalu 2014. nije zabilježena veća promjena strukture kredita stanovništvu. I dalje dominiraju stambeni krediti s udjelom od 45,9% i ostali krediti s udjelom od 47,9%. U ovoj skupini najvažniji su gotovinski nenmjenski krediti koji jedini bilježe osjetniji rast po stopi od gotovo 5% na godišnjoj razini.

11. Omjer kredita i depozita

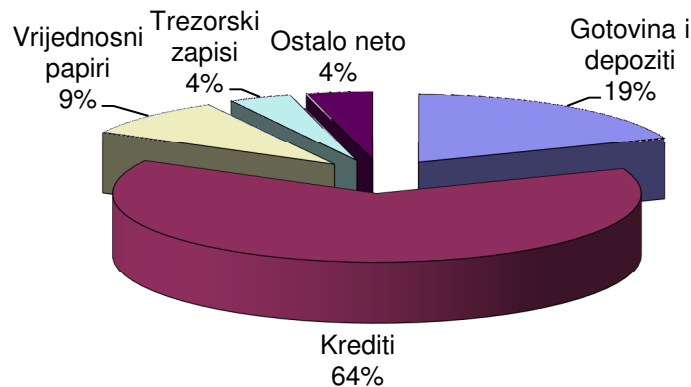
01:2004.-01:2015.

Široko definirani omjer kredita i depozita kretao se prije krize oko 120%, potom se u toku krize povećao do oko 140%, da bi se u toku 2012. počeo smanjivati (ukupno za oko deset do petnaest postotnih bodova u odnosu na maksimum). U proteklih nekoliko mjeseci pad se zaustavio oko 125%, što najvećim dijelom treba pripisati razlici u valutnoj strukturi kredita i depozita, a ne nekom značajnijem oporavku potražnje za kreditima.

12. Struktura aktive banaka

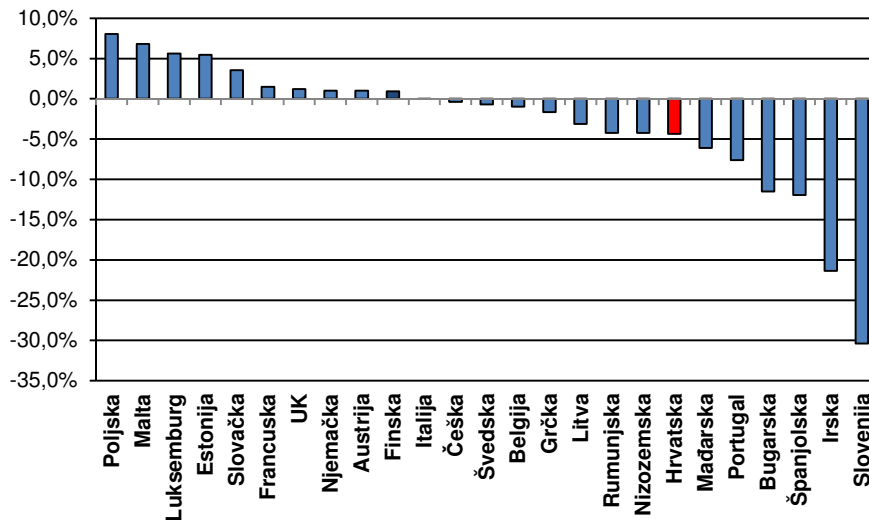
31.12.2014.

U zadnjem kvartalu 2014. došlo je do povećanja udjela kredita i vrijednosnih papira, i smanjenja udjela gotovine i depozita za 2 postotna boda. Kako istovremeno nije došlo do značajnijeg oporavka kreditiranja, promjenu treba tumačiti kao posljedicu smanjenja dugoročnih kreditnih izvora i međubankarskih depozita, što je dovelo do smanjenja bilance banaka u zadnjem kvartalu 2014. za više od 3 milijarde kuna. Promjena je logična u uvjetima vrlo visoke likvidnosti i niskih prinosa na tržištu novca.

13. Stopa rasta kredita poduzećima u EU i Hrvatskoj

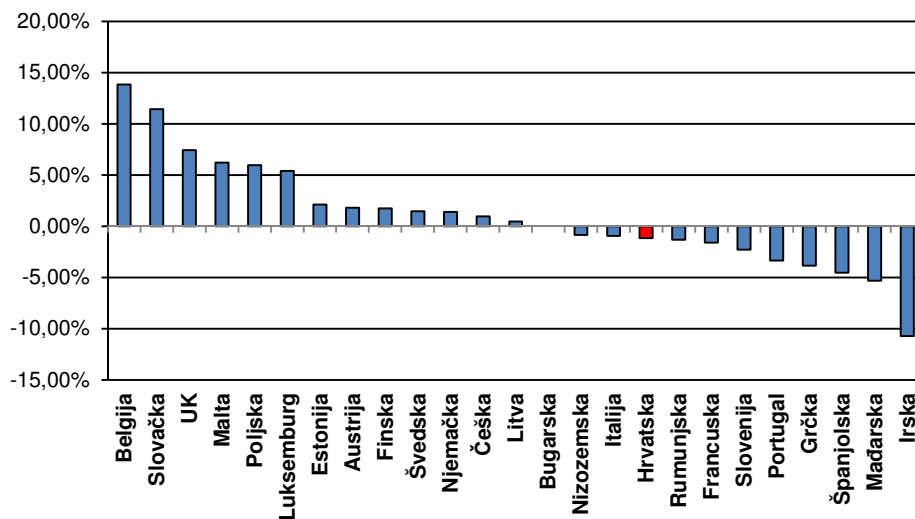
31.01.2015./31.01.2014. za Eurozonu i 30.11.2014./30.11.2014. za nečlanice u %

Hrvatski bankovni sustav (podatak označen crveno) pomaknuo se u desno na gornjoj slici i sada se nalazi ispod europskoga prosjeka prema brzini rasta kredita poduzećima. Podaci za Hrvatsku nalaze se među 15 zemalja članica koje bilježe smanjenje kreditiranja poduzeća. Kako se druge zemlje gospodarski brže oporavljaju, brže se oporavlja i njihova potražnja za kreditima. Sada u EU ima 10 zemalja gdje je u siječnju zabilježen rast kredita poduzećima u odnosu na siječanj 2014. Pred tri mjeseca rast je zabilježen u samo 5 zemalja članica.

14. Stopa rasta kredita stanovništvu u EU i Hrvatskoj

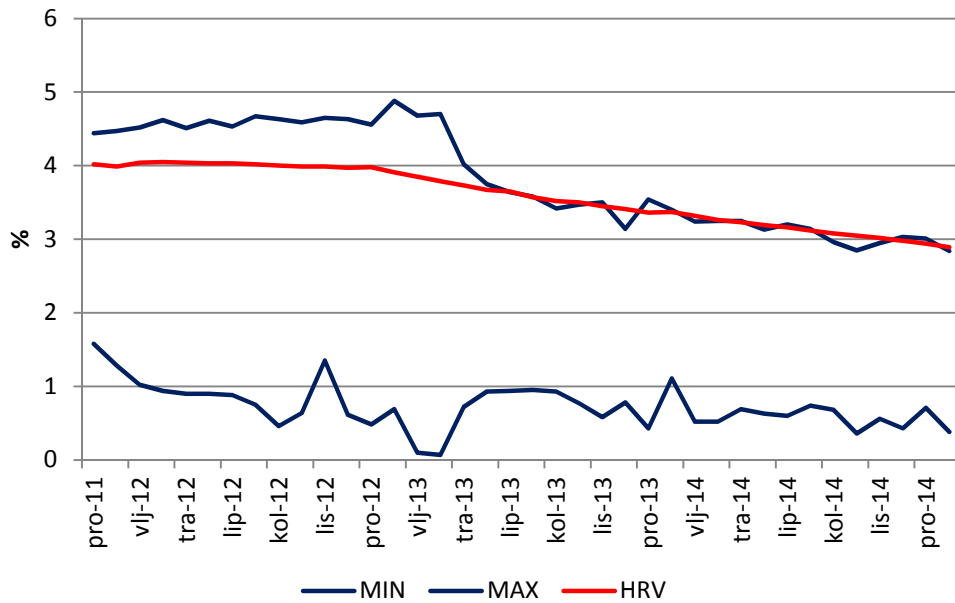
31.01.2015./31.01.2014. za Eurozonu i 30.11.2014./30.11.2013. za nečlanice u %

Slično kao kod kredita poduzećima, Hrvatska se pomiče u desno na gornjoj slici, jer se potražnja stanovništva za kreditima brže oporavlja u drugim zemljama članicama.

KAMATNE STOPE I TROŠKOVI REGULACIJE

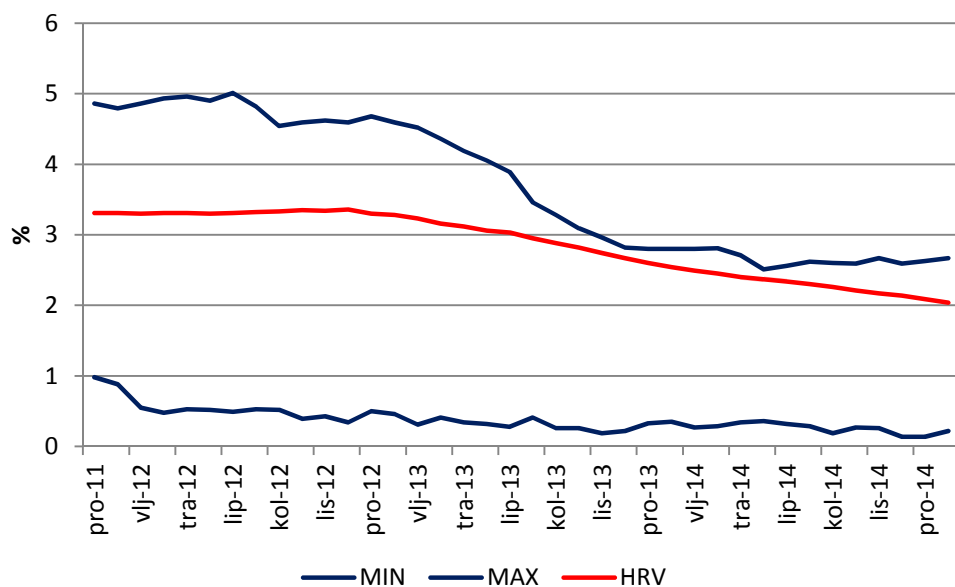
15. Prosječne kamatne stope na dugoročne depozite stanovništva u eurima 12:2011.-01:2015.

Kamatne stope na dugoročne depozite stanovništva u eurima u hrvatskim bankama nalaze se u padu ispod praga od 3%, što odgovara kretanju gornjeg praga intervala kamatnih stopa u zemljama koje su usvojile euro, ali imaju najveće pasivne kamatne stope u Eurozoni (npr. Cipar).

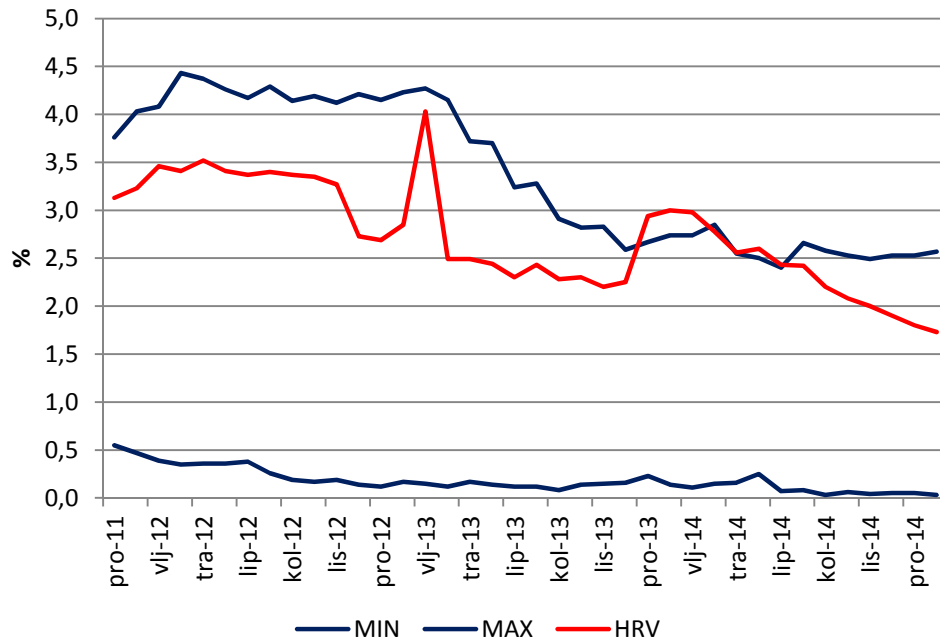
16. Prosječne kamatne stope na kratkoročne depozite stanovništva u eurima

12:2011.-01:2015.

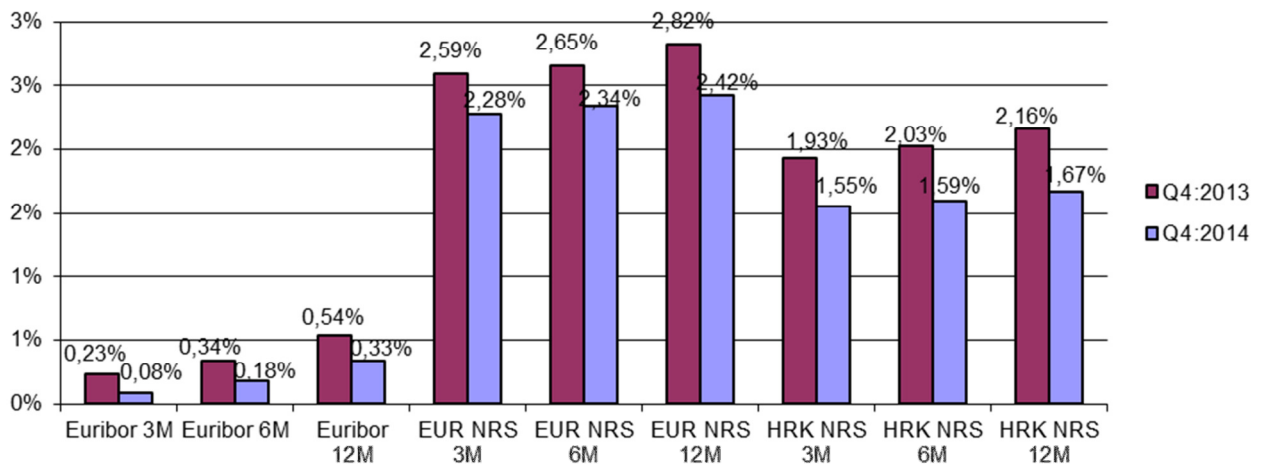
Kamatne stope kod hrvatskih banaka padaju i kreću se u okviru intervala Eurozone, gdje samo banke na Cipru nude više kamatne stope nego banke u Hrvatskoj.

17. Prosječne kamatne stope na kratkoročne depozite poduzeća u eurima 12:2011.-01:2015.

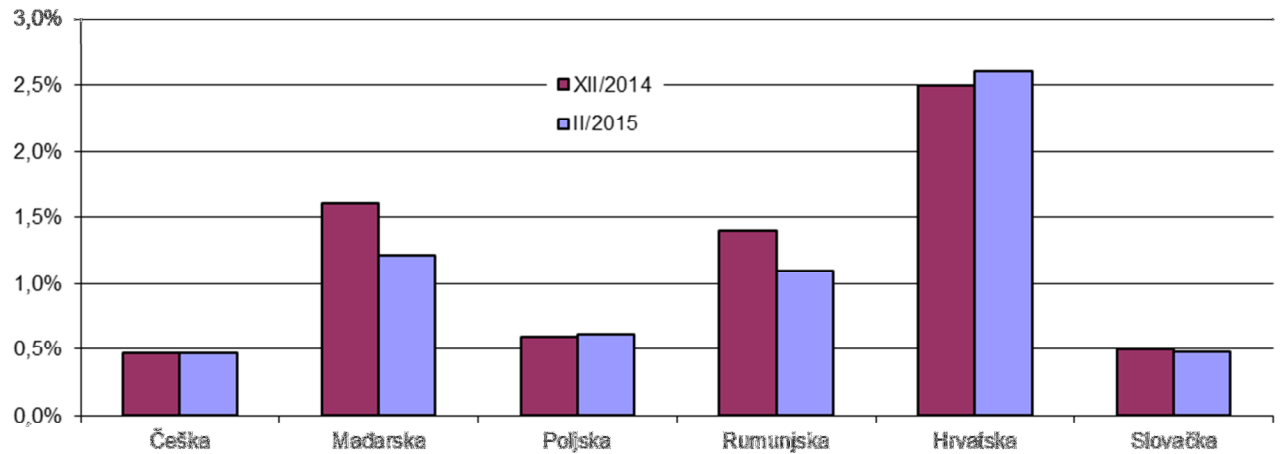
Kamatne stope u Hrvatskoj kreću se u okviru intervala Eurozone. I u ovom slučaju više kamatne stope u prosjeku nude samo banke na Cipru.

18. Referentne kamatne stope Q4:2013. i Q4:2014.

Nacionalne referentne stope (NRS) u četvrtom kvartalu 2014. nastavile su trend smanjenja prateći Euribor, ali je intenzitet smanjenja u toku 2014. bio još i jači nego kod Euribora. Premija rizika koja je sadržana u razlici NRS-EURIBOR kretala se iznad 2 postotna boda i približno je odgovarala premiji rizika sadržanoj u CDS *spread*-u odnosno *spread*-u državnih obveznica.

19. CDS spread

Hrvatska premija rizika najveća je među promatranim zemljama. Štoviše, hrvatski spread jedini je ove godine zabilježio rast među promatranim novim članicama EU. Pad *spreadova* može se objasniti visokom likvidnošću financijskih tržišta i povećanim apetitom za rizikom međunarodnih investitora. No, taj pad hrvatsku nije zahvatio – ona je zbog fiskalnih slabosti i rizika ostala izolirana od međunarodnih trendova. Stoga se smanjenje troškova zaduženja početkom ove godine u odnosu na isto razdoblje prošle godine može objasniti smanjenjem svjetskih referentnih stopa.

20. Indeks regulacijskog opterećenja IRO

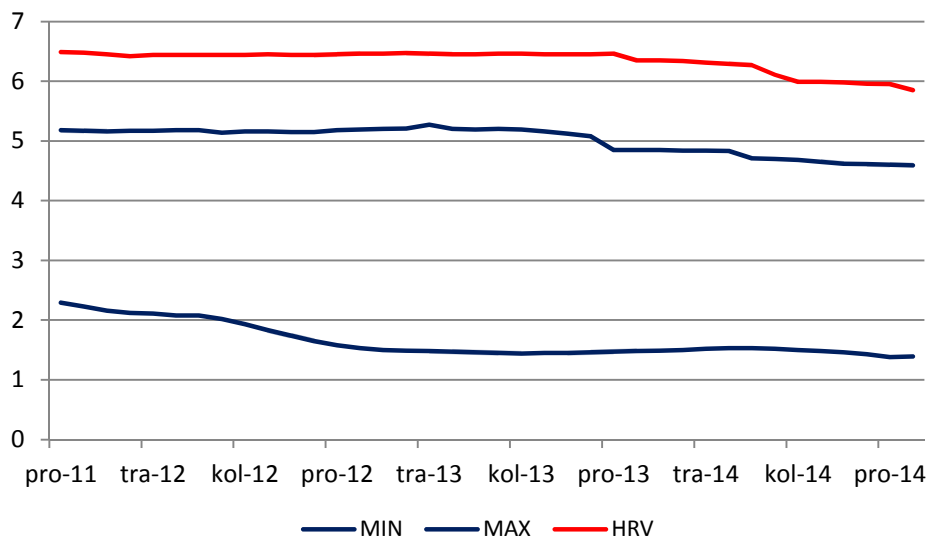
u baznim bodovima (bps) 01:2004.-12:2014.

Prosječno regulacijsko opterećenje (granični trošak regulacije) od početka prošle godine stagnira oko 65 baznih bodova, te niti potkraj prošle godine nisu zabilježene značajnije promjene.

21. Prosječne kamatne stope na stambene kredite stanovništvu

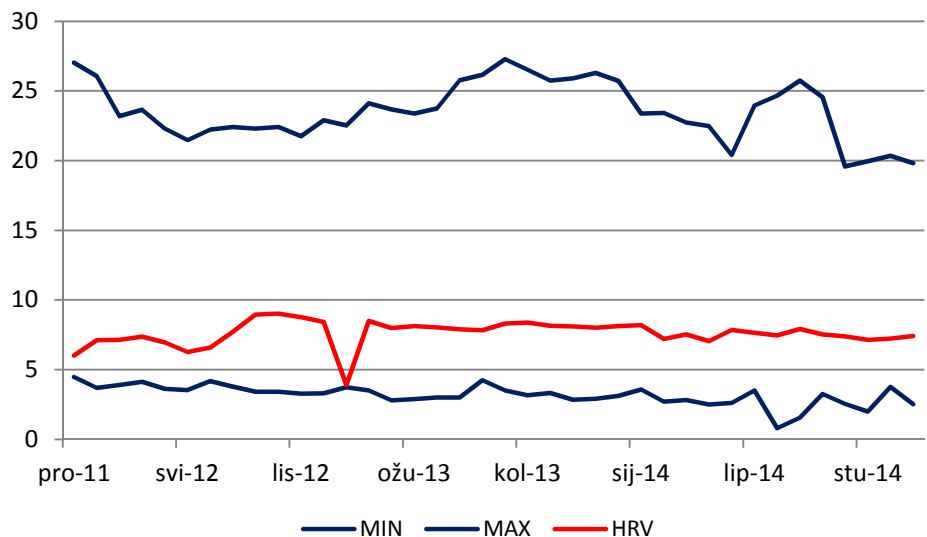
12:2011.-01:2015. u %

Nova statistika ECB-a u koju je uključena i Hrvatska pruža uvid u uže definirane efektivne kamate stope na stambene kredite s rokom dospeljeća preko 5 godina. One su u Hrvatskoj u siječnju iznosile 5,85% i kretale su se iznad gornjeg ruba intervala Eurozone. Među zemljama članicama koje nisu uvele euro veće kamatne stope su u Mađarskoj i Bugarskoj – više od 7%.

22. Prosječne kamatne stope na potrošačke kredite stanovništvu

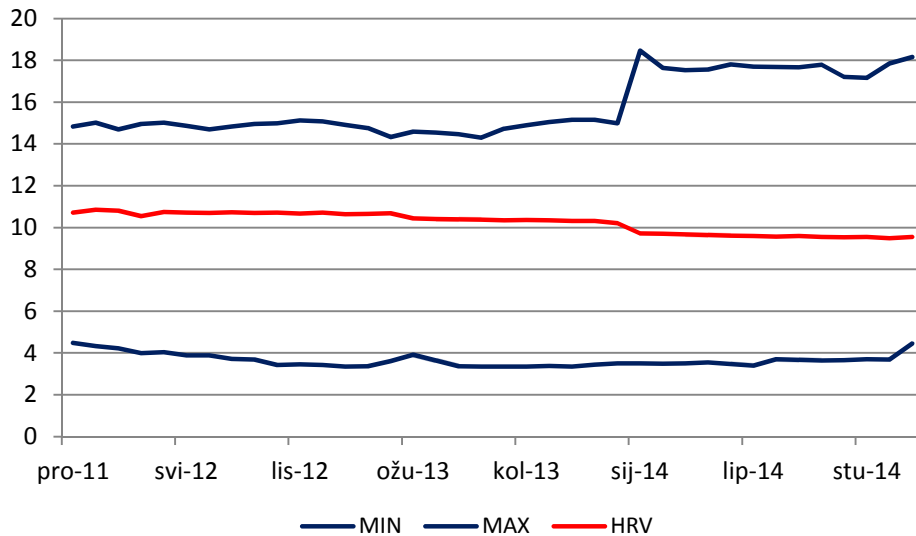
11:2011.-01:2015. u %

Prosječna kamatna stopa na potrošačke kredite od 1 do 5 godina u Hrvatskoj iznosi 7,41% i kreće se unutar intervala eurozone. Više stope bilježe banke u baltičkim državama, Slovačkoj, Grčkoj, Španjolskoj, Portugalu, te u Danskoj i Velikoj Britaniji. U zemljama srednje i istočne Europe u EU koje nemaju euro kamate su u prosjeku više nego u Hrvatskoj.

23. Prosječne kamatne stope na okvirne kredite stanovništvu

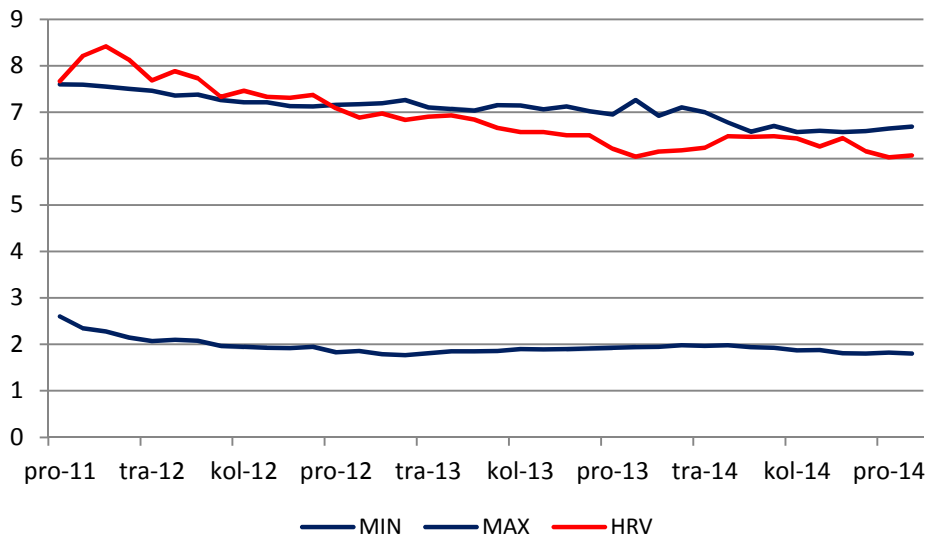
11:2011.-01:2015. u %

Kamatna stopa od 9,55%, koliko je u siječnju 2015. u prosjeku zabilježeno kod hrvatskih banaka, kreće se unutar intervala eurozone. Više stope bilježe banke u Estoniji, Latviji, Slovačkoj, Grčkoj.

24. Prosječne kamatne stope na kratkoročne kredite poduzećima

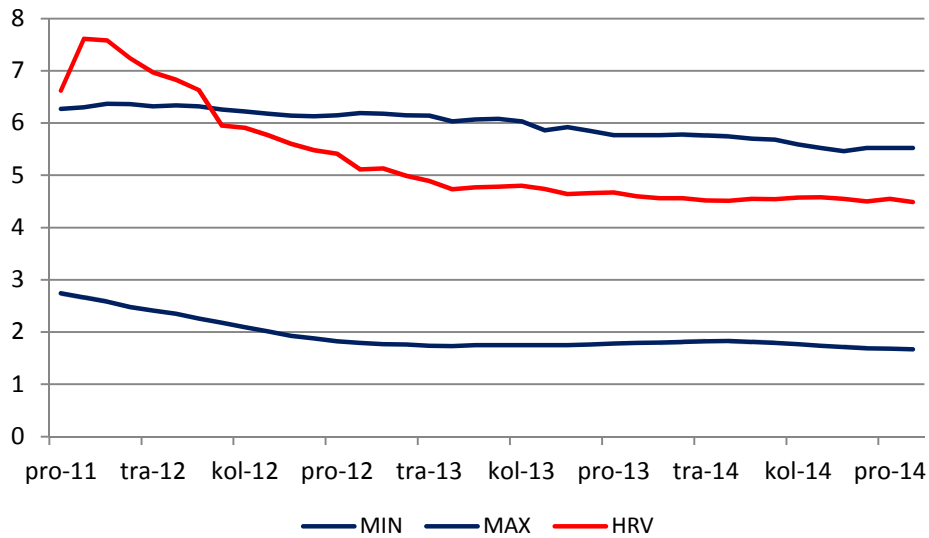
11:2011.-01:2015. u %

Kamatne stope na ovu vrstu kredita (6,07% u prosjeku u siječnju) kreću se u okviru intervala Eurozone zahvaljujući utjecaju kamatnih stopa na Cipru na visinu gornjeg ruba intervala. Sve druge države članice koje su uvele euro, ali i one koje još uvijek imaju vlastite valute, imaju nižu razinu prosječnih kamatnih stopa na kratkoročne kredite poduzećima.

25. Prosječne kamatne stope na dugoročne kredite poduzećima

12:2011.-01:2015. u %

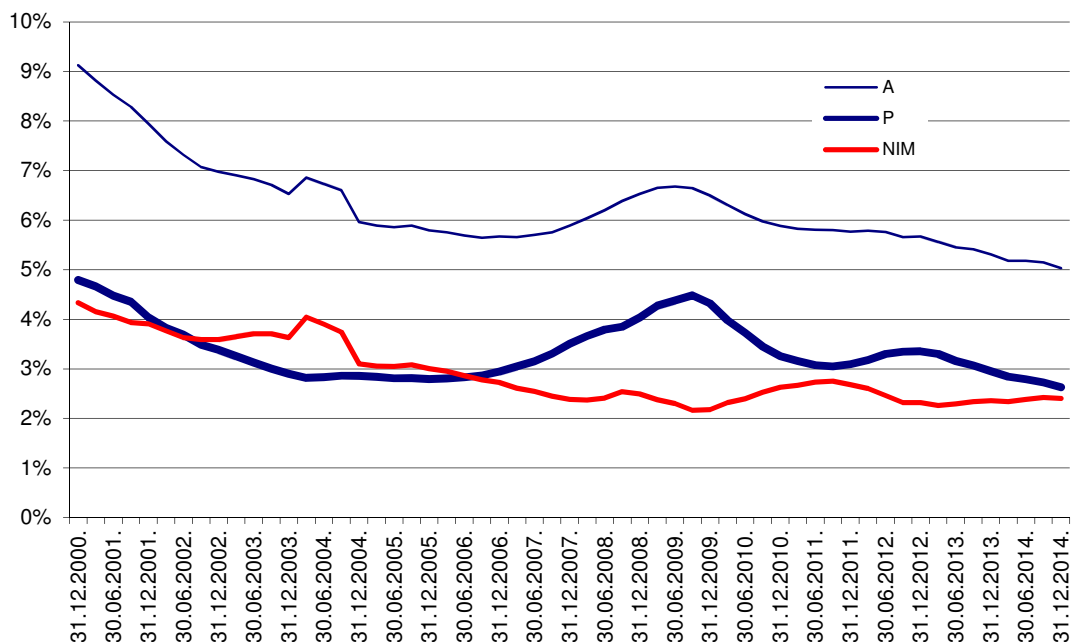

Prosječne kamatne stope na dugoročne kredite poduzećima (preko 5 godina) kreću se u okviru intervala eurozone. Stope u Hrvatskoj (prosjeak 4,49% za siječanj) niže su nego na Cipru i u Velikoj Britaniji. Među državama članicama koje još nisu uvele euro niže kamatne stope imaju Poljska, Češka i Mađarska.

ZARADE

26. Neto kamatna marža (NIM)

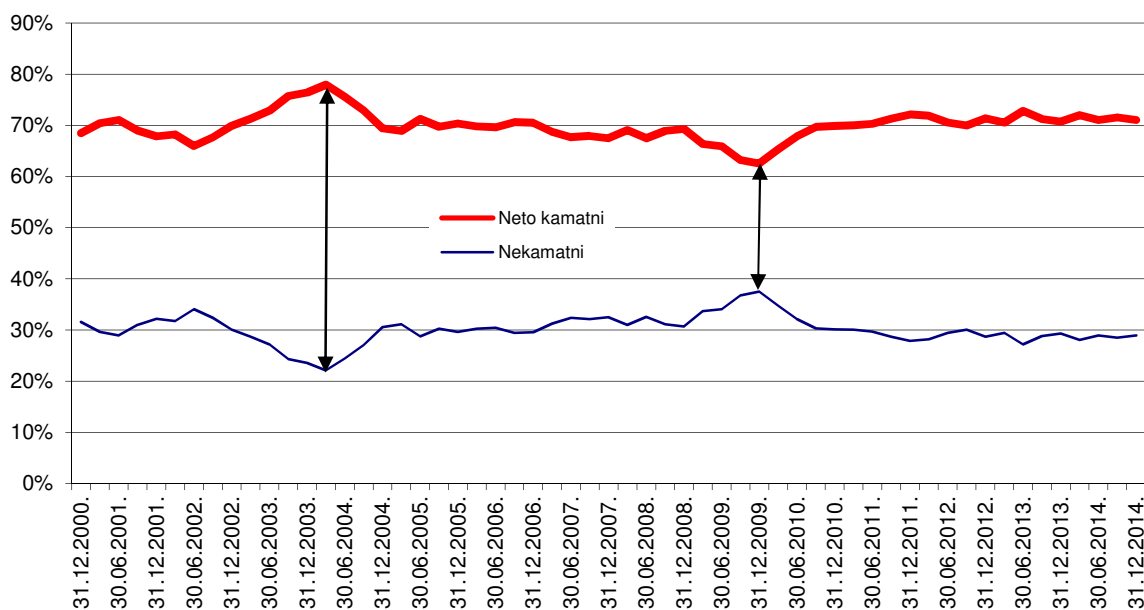
NIM = A (prosječno naplaćena aktivna kamatna stopa) – P (prosječno plaćena pasivna kamatna stopa) Q4:2000.-Q4:2014.

Pomični prosjek neto kamatne marže od početka 2013. bilježi blagi rast zbog bržeg pada pasivnih od aktivnih kamatnih stopa. Rast marže 2013. i 2014. iznosi 0,14 postotnih bodova u odnosu na zadnji minimum početkom 2013., no u zadnjem tromjesečju 2014. rast je zaustavljen.

27. Udjel neto kamatnog i nekamatnog prihoda u ukupnom prihodu

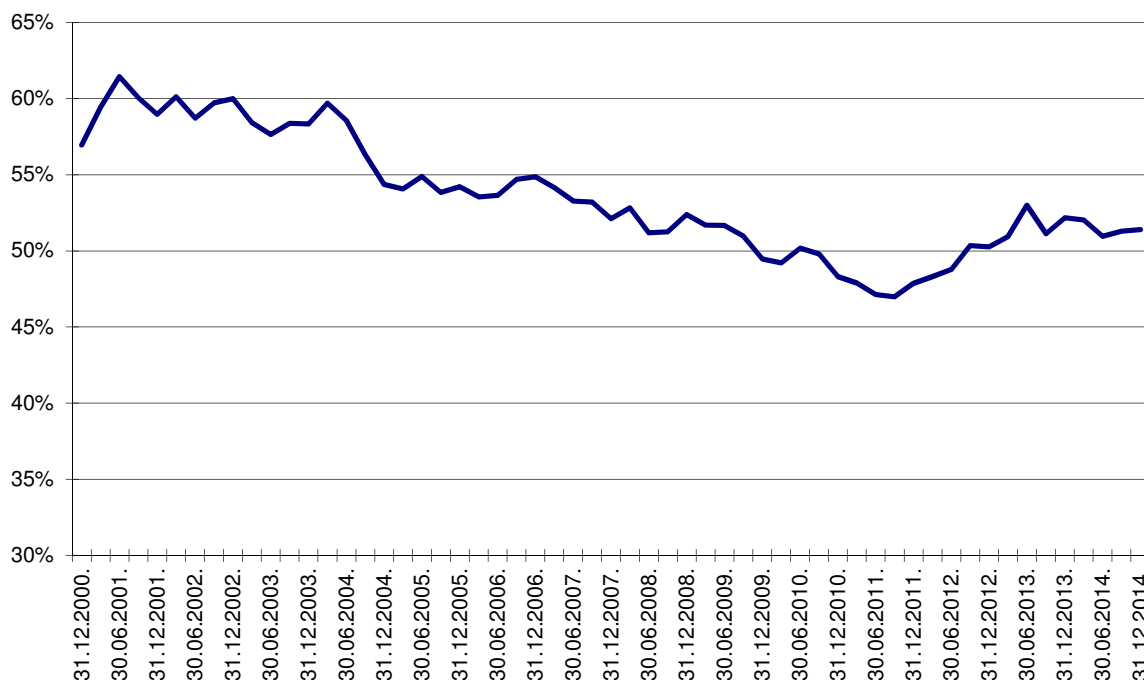
Q4:2000.-Q4:2014.

Odnos neto kamatnog i nekamatnog prihoda u strukturi zarada hrvatskih banaka ne pokazuje tendenciju promjene.

28. Omjer operativnih troškova i dohotka / cost-income omjer

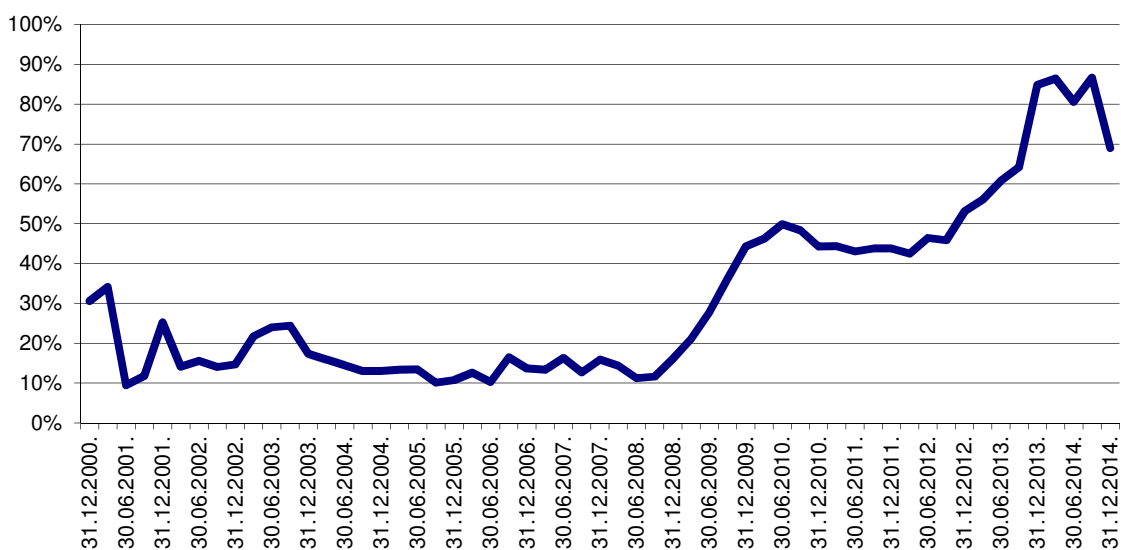
Q4:2000.-Q4:2014.

Dugoročni trend povećanja troškovne efikasnosti (pada omjera troškova i dohotka) zaustavljen je u drugoj polovici 2011. između 45% i 50%. Tada je započeo blagi rast troškovnog opterećenja koji je zaustavljen na razini od 53%. Radilo se o posljedici pada neto prihoda, a ne rasta troškova. Oni uglavnom stagniraju, kao i neto prihodi.

29. Ukupni troškovi rezerviranja za gubitke u % rezultata prije rezerviranja

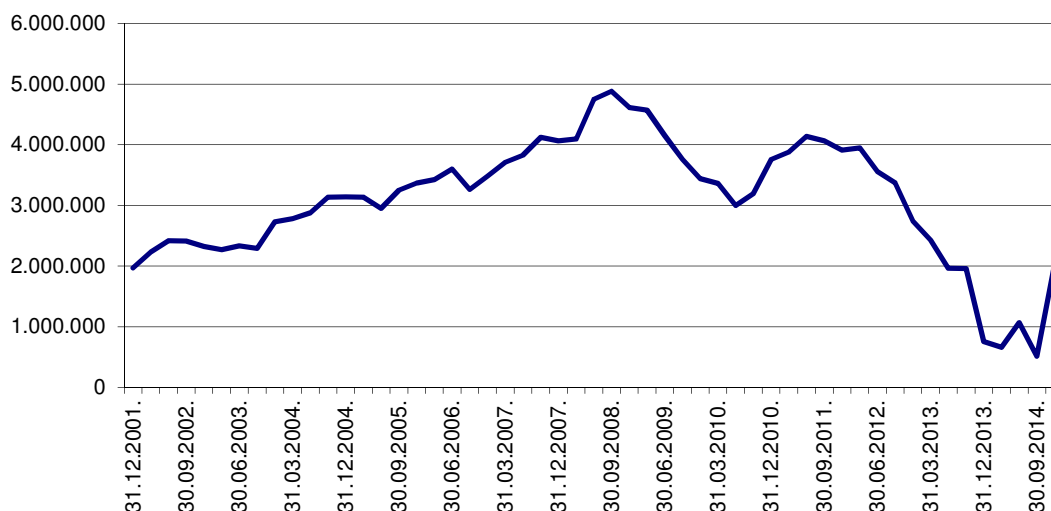
Q4:2000.-Q4:2014.

Vrhunac opterećenja neto operativnog rezultata troškovima ispravaka vrijednosti i rezerviranja trajao je od trećeg kvartala 2013. do trećeg kvartala 2014. U zadnjem kvartalu 2014. opterećenje se spustilo ispod još uvijek visokih 70%.

30. Neto dobit

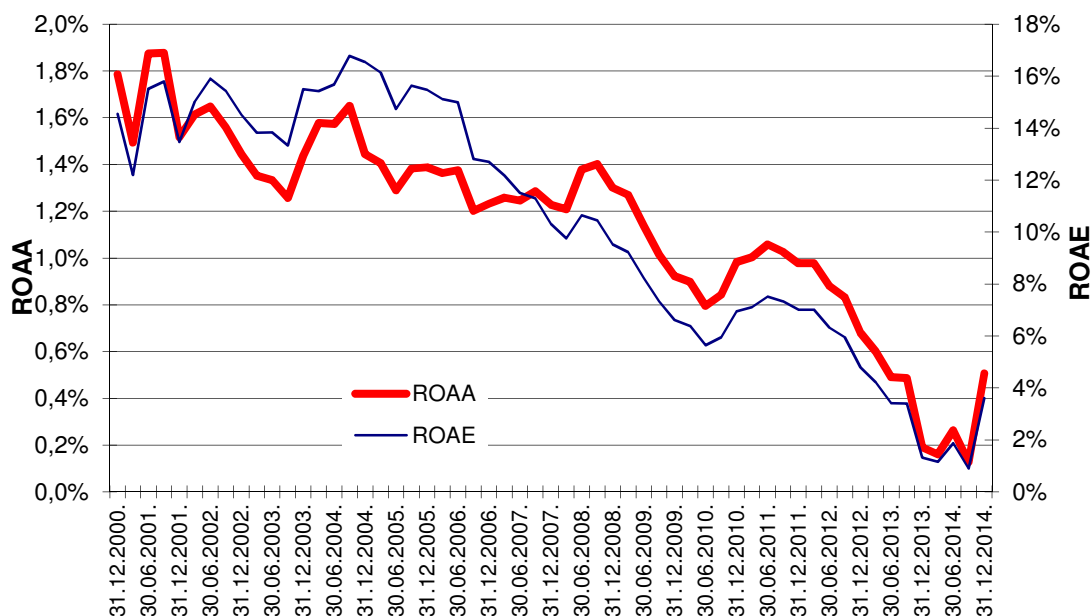
Neto dobit zadnja četiri kvartala u 000 kuna
Q4:2001.-Q4:2014.

Kao što je predviđeno u prethodnom broju HUB Pregleda, završeno je razdoblje od četiri kvartala najvećeg opterećenja rezultata rezervacijama nakon primjene HNB-ove nove odluke o klasifikaciji plasmana 2013. Neto dobit se vratila na godišnju razinu od oko 2 milijarde kuna, koja je još uvijek niža u odnosu na povijesni prosjek.

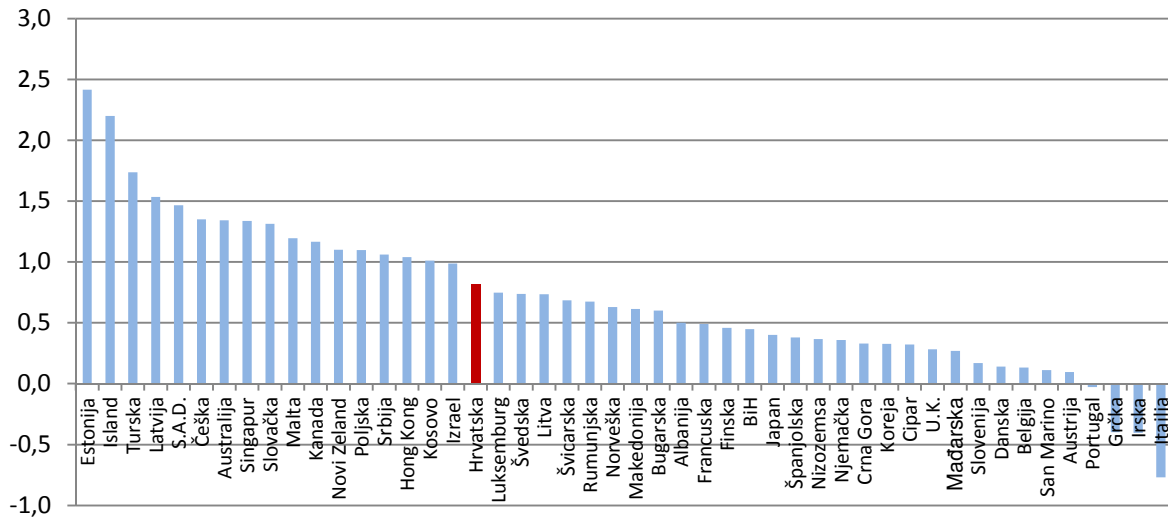
31. Povrat na prosječnu aktivu (ROAA) i prosječni kapital (ROAE)

Q4:2000.-Q4:2014.

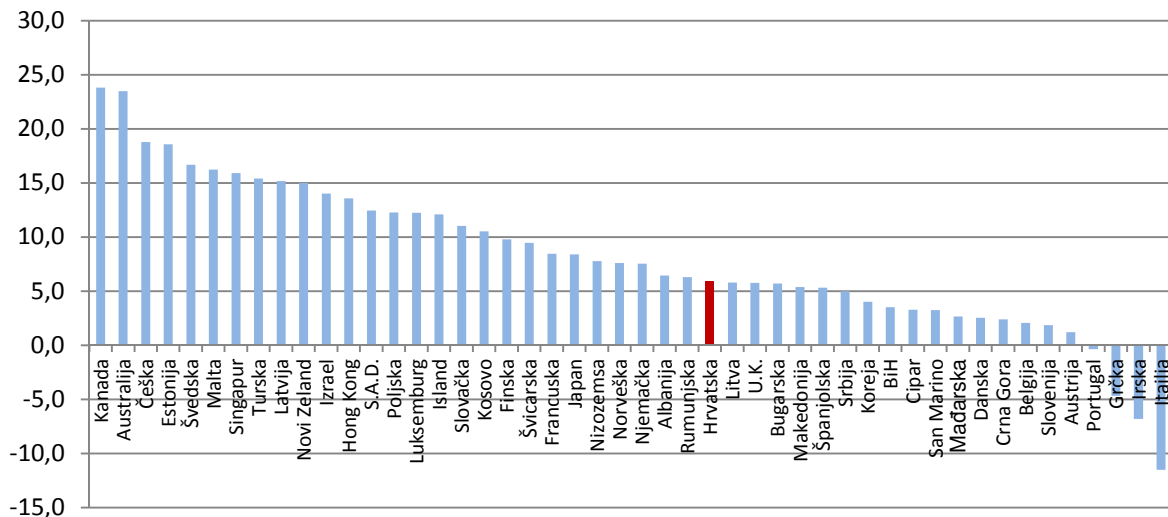
Povrati na prosječnu aktivu od oko 0,5% i na prosječni kapital od oko 3,6% ukazuju na normalizaciju profitabilnosti banaka. Povrat je još uvijek nizak u odnosu na prinos dugoročnih državnih obveznica.

32. Povrat na prosječnu aktivu (ROAA): međunarodna usporedba prema zadnjim objavljenim podacima u bazi FSI u %

Hrvatska se nalazi približno oko prosječne razine ROAA koja je veća od povrata u srodnim zemljama koje su imale problema s bankama (npr. Slovenija, Bugarska), ali i niža od povrata u srodnim zemljama koje nisu imale problema s bankama (npr. Poljska, Češka, Slovačka).

33. Povrat na prosječni kapital (ROAE): međunarodna usporedba prema zadnjim objavljenim podacima u bazi FSI u %

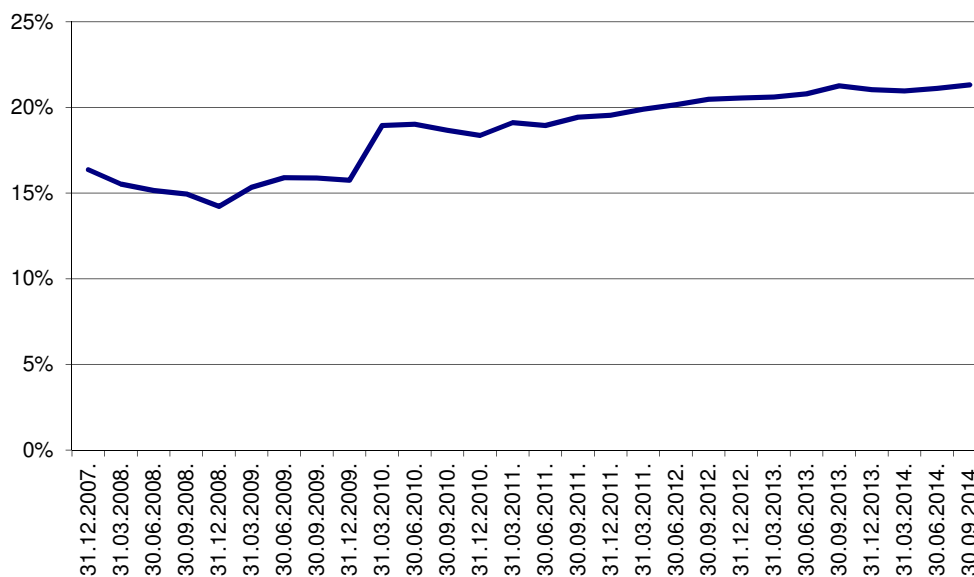

Hrvatske banke imaju puno angažiranog kapitala, pa je položaj u međunarodnoj usporedbi prema povratu na kapital relativno lošiji od prosjeka u usporedbi s gore prikazanim povratom na imovinu. Prema ovom indikatoru hrvatske se banke smještaju između rumunjskih i litavskih.

KAPITALIZACIJA I RIZICI

34. Stopa adekvatnosti kapitala

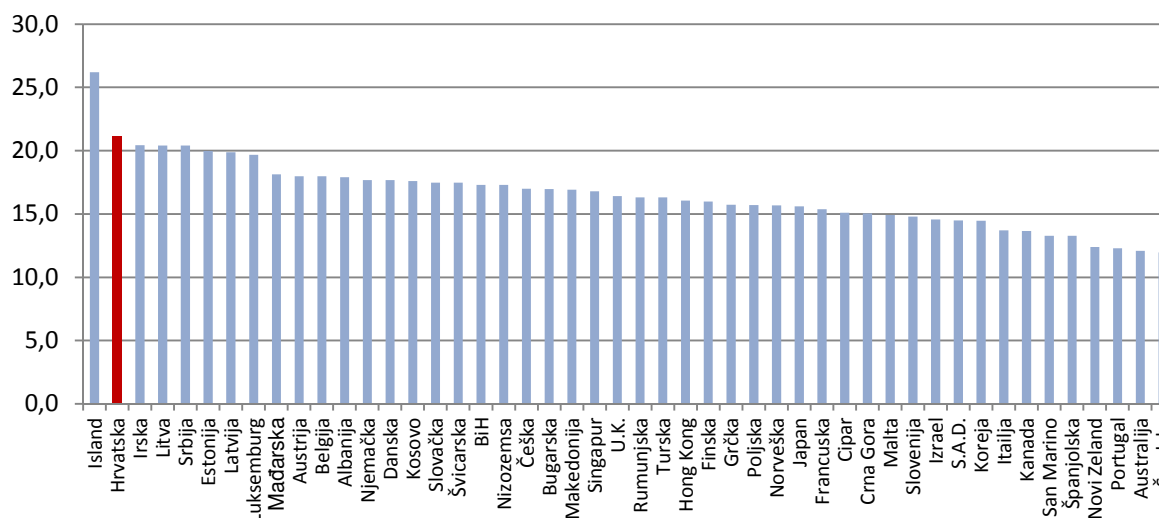
Q4:2007.-Q3:2014.

Stopa adekvatnosti kapitala hrvatskih banaka u proteklih pet godina kontinuirano raste i prema zadnjim podacima dostiže 21,3%.

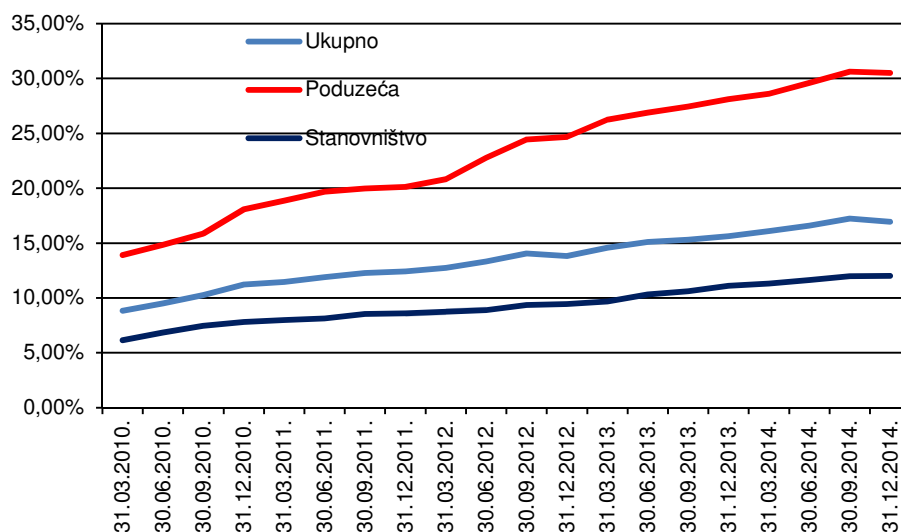
35. Stopa adekvatnosti kapitala: međunarodna usporedba

prema zadnjim objavljenim podacima u bazi FSI u %

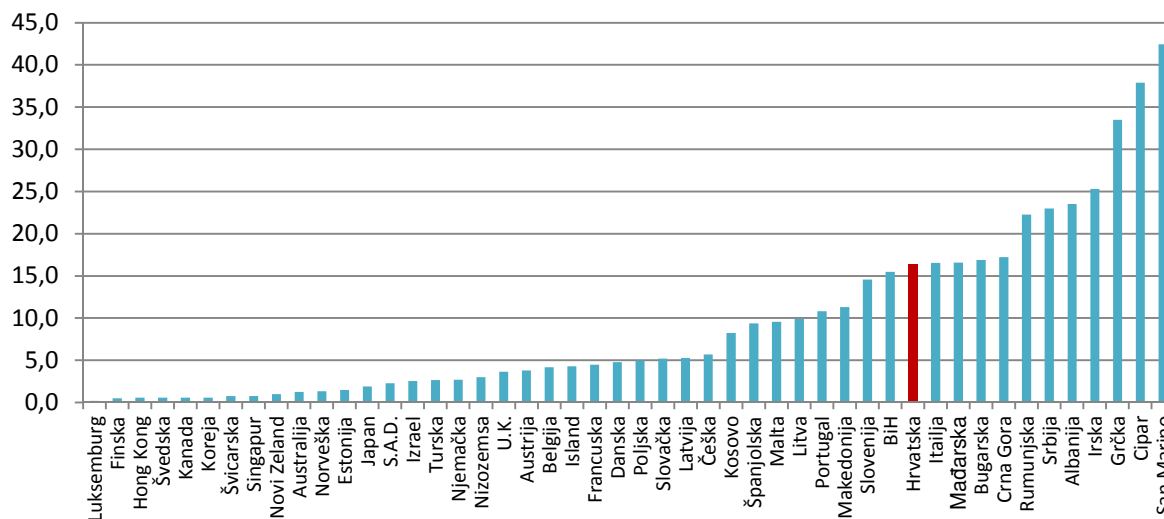
Stopa adekvatnosti kapitala hrvatskih banaka među najvećima je na svijetu od država koje izvještavaju MMF u okviru baze podataka *Financial Soundness Indicators*. Isključite li se države poput Islanda i Irske u kojima su vlade sudjelovale u dokapitalizacijama banaka u toku zadnje financijske krize, kapitalna adekvatnost hrvatskih banaka najveća je u prikazanoj grupi država.

36. Omjer loših kredita: stanovništvo i trgovačka društva Q1:2010.-Q4:2014.

U četvrtom tromjesečju 2014. započeo je pad udjela loših kredita u ukupnim kreditima. Promjena se može objasniti smanjenjem omjera loših kredita poduzećima i rastom kredita državi.

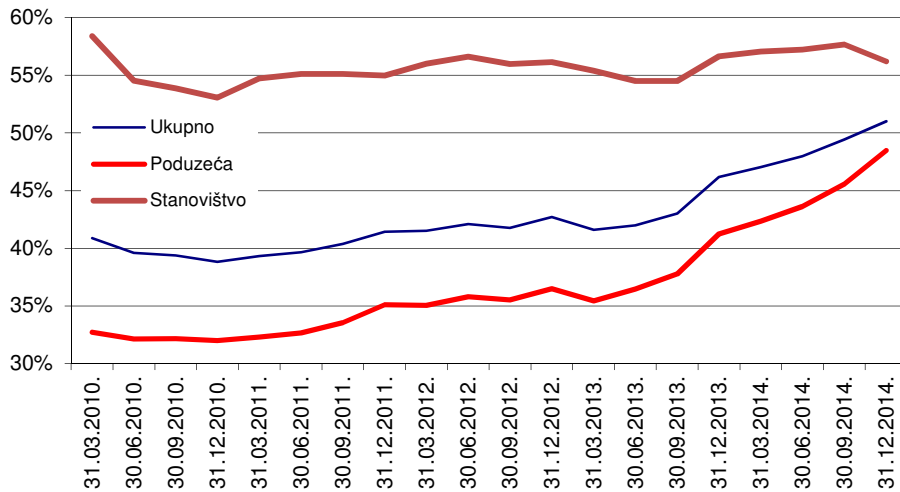
37. Omjer loših kredita: međunarodna usporedba prema zadnjim objavljenim podacima u bazi FSI u %

S obzirom na dubinu i trajanje krize, omjer loših kredita pozicioniran je logično u međunarodnoj usporedbi: u skupini uz Italiju, BiH, Mađarsku, Sloveniju i Makedoniju. Logično geografsko pozicioniranje znači da se sličnost ekonomskih problema i gospodarska povezanost odražavaju i u omjeru loših kredita.

38. Stopa pokrića loših kredita rezervacijama za gubitke

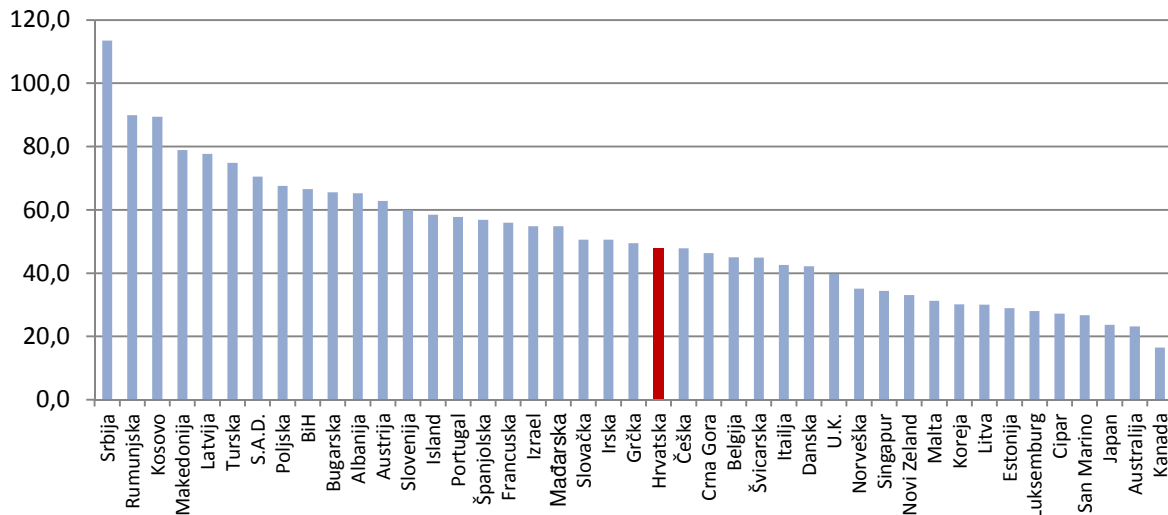
Q1:2010.-Q4:2014.

Od 2013. godine pokrivenost loših kredita ispravnima vrijednosti i rezervacijama počela je intenzivnije rasti zbog postroženih regulatornih zahtjeva HNB-a. Ukupna stopa pokrića u četvrtom je kvartalu 2014. prešla 50% zahvaljujući rastu pokrića korporativnog portfelja loših kredita. Njihovo pokriće se posve prilježilo pragu od 50%.

39. Stopa pokrića loših kredita rezervama za gubitke: međunarodna usporedba

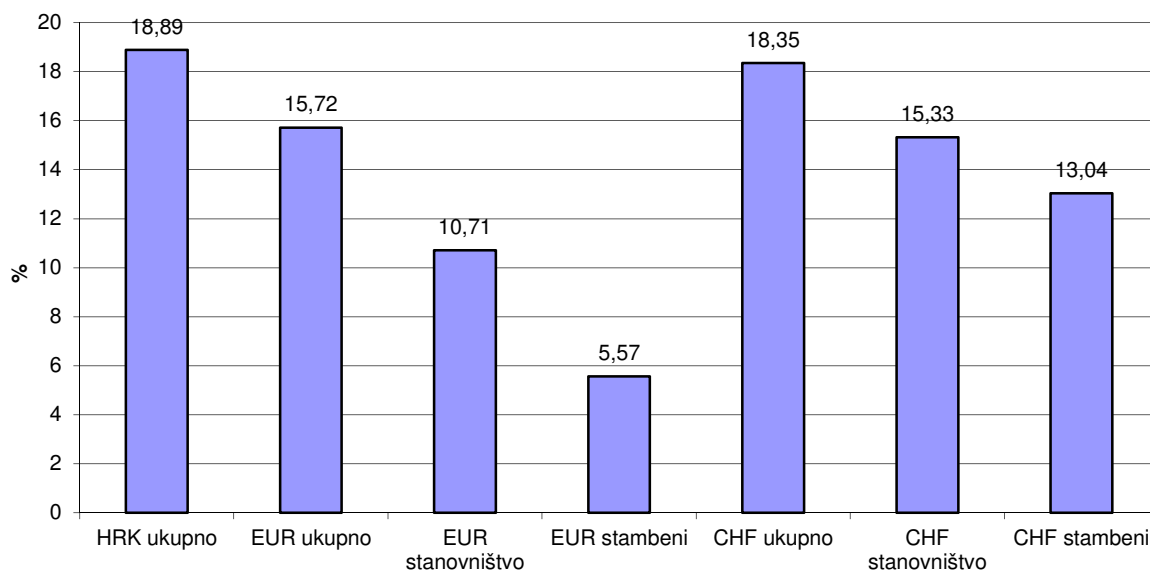
prema zadnjim objavljenim podacima u bazi FSI u %

Pokrivenost loših kredita ispravnima vrijednosti i rezervacijama nalazi se približno u sredini prikazane liste zemalja, uz Irsku, Grčku, Češku i Crnu Goru. Ovo je pokazatelj čija je međunarodna usporedivost najslabija, jer države koriste različita pravila klasifikacije plasmana i formiranja rezervacija.

40. Valutna struktura omjera loših kredita

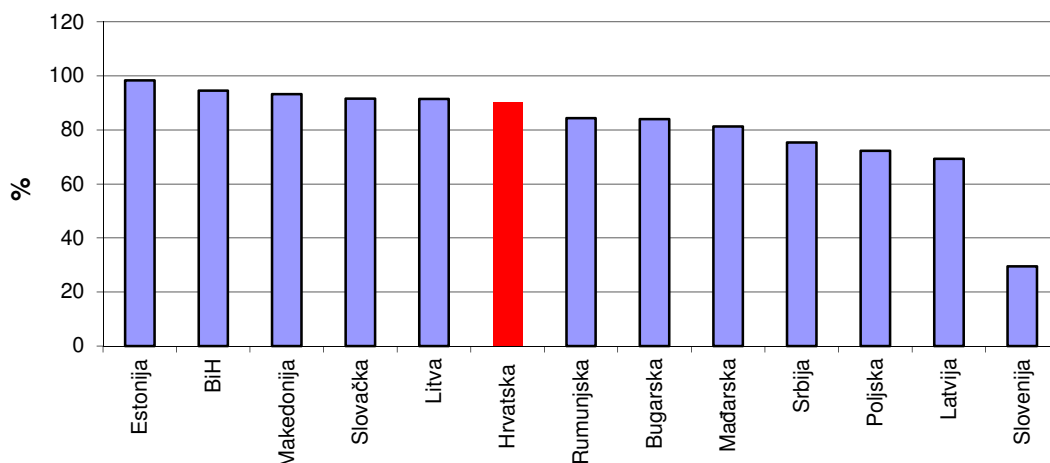
31.12.2014.

Najveći problemi s naplatom postoje kod kunskih kredita, no u zadnje vrijeme im se približavaju krediti vezani uz švicarski franak. Kod stambenih kredita problem naplate javlja se u više nego dvostruko većem postotku kod kredita vezanih uz švicarski franak nego kod kredita vezanih uz vrijednost eura.

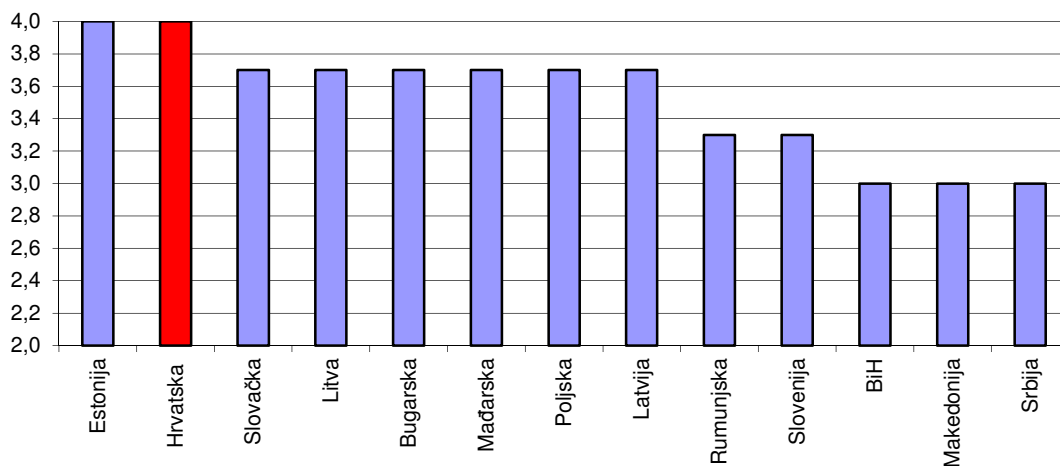
STRUKTURNI POKAZATELJI

41. Udjel banaka u vlasništvu stranih osoba u ukupnoj aktivi u % prema zadnjim objavljenim podacima EBRD-a

S udjelom banaka u vlasništvu stranih osoba u ukupnoj aktivi od 90% hrvatski se bankovni sustav pokazuje kao tipičan tranzicijski bankovni sustav. Zanimljivo je primijetiti da su se problemi u bankama u ovoj krizi javljali i u vrlo otvorenim sustavima (Estonija), kao i u onima zatvorenijima (Slovenija, Latvija, Mađarska).

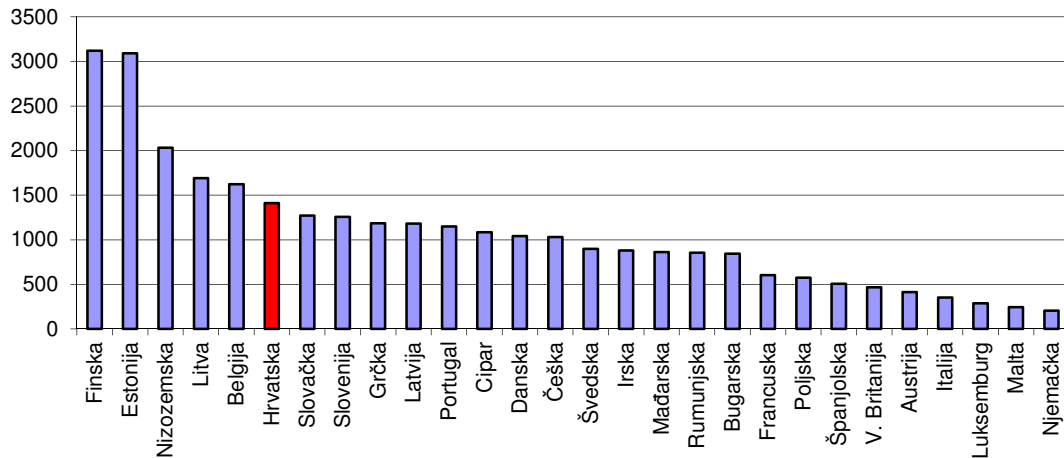
42. EBRD-ov indeks reformi u bankarstvu (max = 4) prema zadnjim objavljenim podacima

Samo su Hrvatska i Estonija prema ovom indeksu dosegle maksimalnu vrijednost u bazi EBRD-a, što znači da su uspostavile solventne privatne banke sposobne zadovoljiti potražnju za kreditima, adekvatan stupanj konkurencije i sklad s međunarodnim propisima koji uređuju područje bankarstva. Međutim, mjerenje koje je objavljeno u prilogu Transition Reporta za 2013. za Estoniju daje vrijednost 4-, a za Hrvatsku 3+, dok se podaci u bazi nisu mijenjali od 2010. Stoga gore prikazane pokazatelje treba tumačiti s rezervom. Treba uzeti u obzir moguću kvalitativnu ocjenu o tome da je u Hrvatskoj došlo do odstupanja od kriterija razvijenog tržišnog bankovnog sustava.

43. HHI – Hirschman Herfindahlov indeks koncentracije banaka

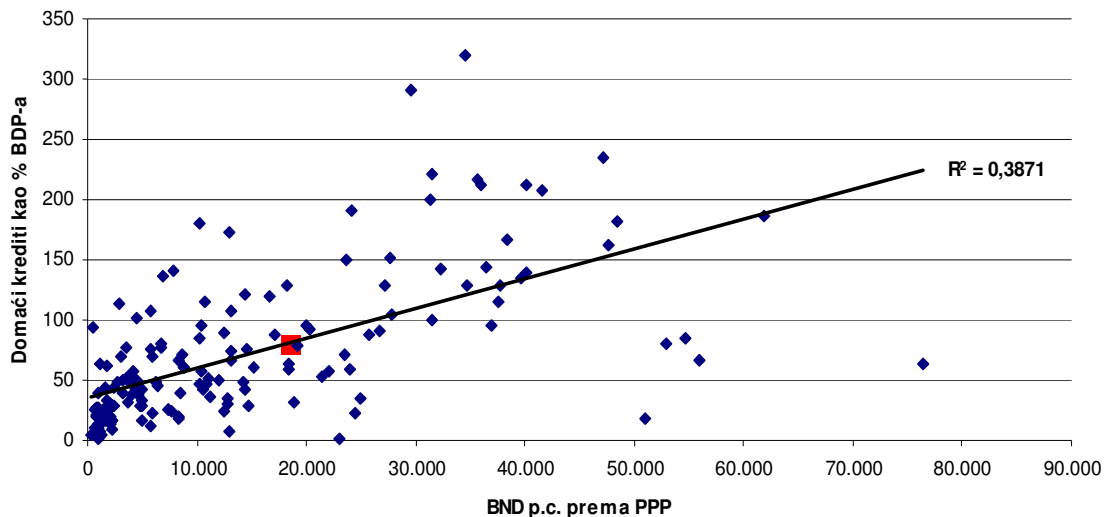
(zbir kvadrata tržišnih udjela x 10,000; veća vrijednost = veća koncentracija)

Veličina zemlje odnosno tržišta u bitnome određuje koncentraciju banaka; sve velike europske zemlje imaju HHI manji od 700. Većina malih zemalja (uz očekivani izuzetak Luksemburga i Malte) ima HHI od oko 1,000 na više, i Hrvatska se s vrijednošću indeksa oko 1,400 (zadnji podatak 1430) smješta u prosjek skupine manjih zemalja uz bok Litvi, Belgiji, Slovačkoj i Sloveniji.

44. Domaći krediti / BDP naspram BDP po stanovniku prema PPP-u

Prosjek 2007.-2011.

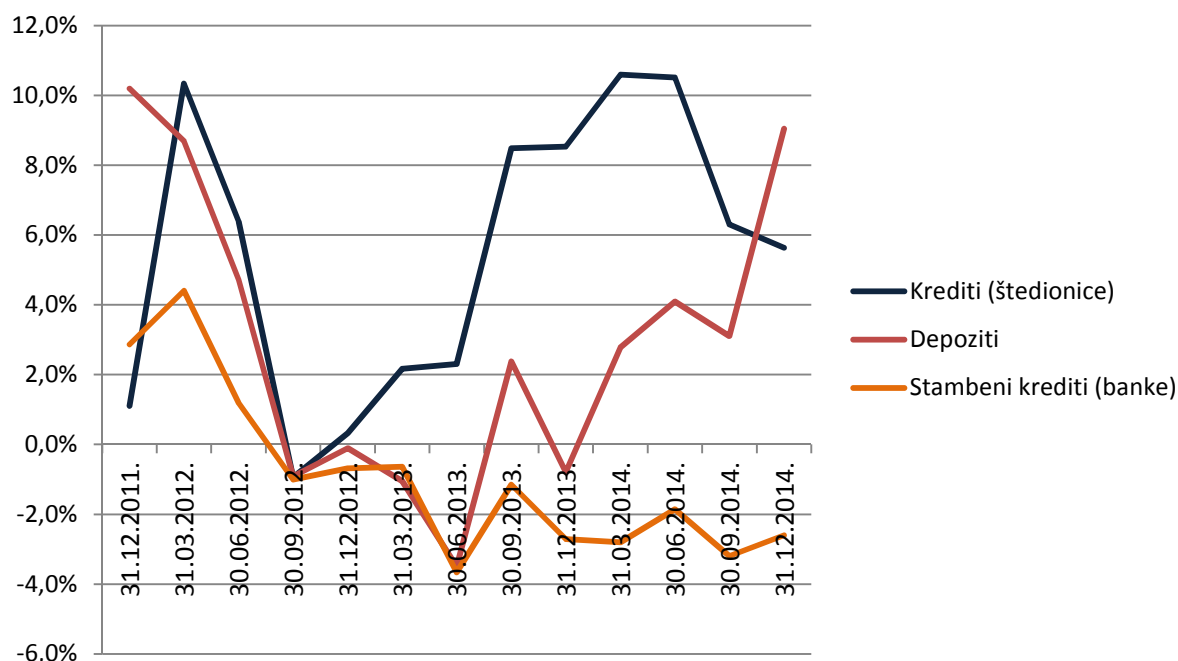

Slika prikazuje prilično čvrstu pozitivnu vezu realnog dohotka po stanovniku i kreditne dubine – omjera domaćih bankarskih kredita i BDP-a. Veliko odstupanje prema gore može značiti napuhanost kreditnog tržišta, dok odstupanje prema dolje može značiti pod-razvijenost kreditnih institucija. Hrvatska je prikazana crvenim kvadratom točno na liniji prosjeka što ukazuje na uravnotežen bankovni razvoj.

STAMBENE ŠTEDIONICE

45. Stopa rasta kredita i oročenih depozita kod stambenih štedionica*

Promjena u odnosu na isti mjesec prethodne godine

*Napomena: od siječnja 2013. serija sadrži strukturni lom uslijed promjene metodologije HNB-a

Impuls rasta depozita kod štedionica, koji se pojavio u trećem tromjesečju 2013., privremeno je bio zatmljen zbog ukidanja isplate državnih poticajnih sredstava od 1.1.2014., ali je u toku 2014. - donekle iznenađujuće - nastavljen. S najavom povratka poticaja od 1.1.2015. i s obzirom na nisku osnovicu s kraja 2013., depoziti kod štedionica su potkraj 2014. zabilježili visoku stopu rasta od oko 9%. S druge strane, ubrzanje kreditiranja se od kraja 2013. do sredine 2014. postupno stabiliziralo na razini između 8% i 10% godišnje, dok se u zadnja dva tromjesečja stabilna razina stope rasta formira oko 6%. S obzirom da stambeno kreditiranje kod banaka bilježi pad, prikazani trendovi kod stambenih štedionica potvrđuju njihovu stabilizacijsku ulogu na tržištu stambenih kredita i opravdanost odluke o povratku poticaja za stambenu štednju.

Metodologija i izvori

Novčana masa M1 i ukupna likvidna sredstva M4 (tablica A1, Statistički pregled HNB-a)

Depoziti stanovništva i depoziti poduzeća (zbir podataka iz tablica D6, D7 i D8 statističkog pregleda HNB-a)

Udjel deviznih u ukupnim depozitima stanovništva (izračun na temelju tablica D6, D7 i D8 statističkog pregleda HNB-a)

Udjel inozemne u ukupnoj pasivi (konsolidirana bilanca banaka D1 statističkog pregleda HNB-a)

Udjel kapitala u ukupnoj pasivi (tromjesečno statističko izvješće HNB-a)

Struktura izvora sredstava banaka (konsolidirana bilanca banaka D1 statističkog pregleda HNB-a)

U depozite i instrumente tržišta novca ubrajaju se i ograničeni i blokirani depoziti, depoziti države i krediti primljeni od HNB-a. Kapitalski računi su veći od kapitala iz tromjesečnog statističkog izvješća HNB-a jer se ovdje konstruiraju prema metodologiji monetarne statistike, dok su u kvartalnom statističkom izvješću sastavljeni prema konceptu kapitala iz statističkih izvještaja. Prikazana struktura se ne mora zbrajati u 100%, jer je s prikaza izostavljena stavka ostalo (neto) koja nema značaja, ali utječe na zbroj.

Plasmani (tablica A1, Statistički pregled HNB-a)

Krediti stanovništvu, trgovačkim društvima i državi (konsolidirana bilanca banaka D1, Statistički pregled HNB-a)

Stope rasta kredita stanovništvu po vrstama (Pokazatelji poslovanja kreditnih institucija, kvaliteta kredita po sektorima, Internetska stranica HNB-a)

Struktura kredita stanovništvu po vrstama (Pokazatelji poslovanja kreditnih institucija, kvaliteta kredita po sektorima, Internetska stranica HNB-a)

Omjer kredita i depozita (konsolidirana bilanca banaka D1 statističkog pregleda HNB-a)

U brojnik ulaze potraživanja od države, trgovačkih društava i stanovništva, a u nazivnik svi depoziti, što uključuje i depozite države i ograničene i blokirane depozite. Ako se pokazatelj konstruira na temelju podataka o kreditima u užem smislu (zajmovi) omjer je puno niži (za oko 20 postotnih bodova).

Struktura aktive banaka (tromjesečno statističko izvješće HNB-a)

Stopa rasta kredita poduzećima u EU i Hrvatskoj (konsolidirana bilanca banaka D1, Statistički pregled HNB-a; za EU ECB Statistical DataWarehouse)

Stopa rasta kredita stanovništvu u EU i Hrvatskoj (konsolidirana bilanca banaka D1, Statistički pregled HNB-a; za EU ECB Statistical DataWarehouse)

Prosječne kamatne stope na dugoročne depozite stanovništva u eurima (tablica G1b, Statistički pregled HNB-a za Hrvatsku, ECB Statistical DataWarehouse za druge zemlje). Podatak za Hrvatsku je izračunat kao ponderirani umnožak odjeljaka 1.2.4 i 1.2.5, pri čemu kao ponderi služe udjeli iznosa novih poslova tih ročnosti depozita u ukupnom iznosu depozita stanovništvu.

Prosječne kamatne stope na kratkoročne depozite stanovništva u eurima (tablica G1b, Statistički pregled HNB-a za Hrvatsku, ECB Statistical DataWarehouse za druge zemlje). Podatak za Hrvatsku je izračunat kao ponderirani umnožak odjeljaka 1.2.2 i 1.2.3, pri čemu kao ponderi služe udjeli iznosa novih poslova tih ročnosti depozita u ukupnom iznosu depozita stanovništvu.

Prosječne kamatne stope na kratkoročne depozite poduzeća u eurima (tablica G1b, Statistički pregled HNB-a za Hrvatsku, ECB Statistical DataWarehouse za druge zemlje). Podatak za Hrvatsku je izračunat kao ponderirani umnožak odjeljaka 2.2.2 i 2.2.3, pri čemu se kao ponderi koriste udjeli iznosa novih poslova tih ročnosti depozita u ukupnom iznosu depozita poduzećima.

Referentne kamatne stope (Hrvatska udruga banaka za Nacionalnu referentnu stopu NRS, metodologija raspoloživa na www.hub.hr; European Banking Federation, EBF, za Euribor, povijesni podaci raspoloživi na <http://www.euribor-ebf.eu/euribor-org/euribor-rates.html>)
Podatak za Euribor računa se kao prosjek dnevnih podataka u kvartalu.

CDS Spread (Erstebank CEE Macro and FI Daily)

Indeks regulacijskog opterećenja IRO (Hrvatska udruga banaka)

Indeks regulacijskog opterećenja IRO predstavlja granični trošak monetarne i devizne regulacije koji banka mora platiti kako bi na tržištu prikupila dodatnu jedinicu izvora sredstava radi odobravanja dodatne jedinice plasmana. U izračun indeksa ulaze svi oblici obvezne rezerve, obvezni omjeri devizne likvidnosti i troškovi osiguranja depozita. Indeks predstavlja vagani prosjek troškova koji se obračunavaju na pojedine komponente pasive, pri čemu se za ponderu uzimaju udjeli pojedinih komponenti u ukupnoj pasivi prilagođenoj za dijelove na koje se ne obračunava regulacijski trošak. Indeks ne uzima u obzir troškove prudencijalne regulacije. Metodologiju indeksa za HUB je razvila Arhivalitika 2006., a indeks se od 2007. redovito objavljuje u publikaciji HUB Analize jednom godišnje, gdje zainteresirani čitatelj može pronaći metodološke detalje (www.hub.hr).

Prosječne kamatne stope na stambene kredite stanovništvu (ECB Statistical DataWarehouse)

Statistika HNB-a izvještava o prosjeku za sve vrste stambenih kredita, a statistika ECB-a prema ročnosti i za uže definirane efektivne kamatne stope (engl. narrowly defined effective rate – NDER). Kao izvor podataka koristi se ECB, prosječna uže definirana efektivna kamatna stopa za stambene kredite građanima odobrene na rok dulji od 5 godina. ECB SDW koristi se kao izvor i za podatke o kamatnim stopama u Hrvatskoj od HUB Pregleda br. 1/2015. U ranijim brojevima HUB Pregleda kombinirani su podaci iz statistike HNB-a s podacima ECB-a za druge zemlje.

Prosječne kamatne stope na potrošačke kredite stanovništvu (ECB Statistical DataWarehouse)

I za Hrvatsku se koristi izvor ECB, uže definirana efektivna kamatna stopa. Uzima se prosječna kamatna stopa za potrošačke kredite ročnosti od 1 do 5 godina. ECB SDW koristi se kao izvor i za podatke o kamatnim stopama u Hrvatskoj od HUB Pregleda br. 1/2015. U ranijim brojevima HUB Pregleda kombinirani su podaci iz statistike HNB-a s podacima ECB-a za druge zemlje.

Prosječne kamatne stope na okvirne kredite stanovništvu (ECB Statistical DataWarehouse)

I za Hrvatsku se koristi izvor ECB, uže definirana efektivna kamatna stopa. ECB SDW koristi se kao izvor i za podatke o kamatnim stopama u Hrvatskoj od HUB Pregleda br. 1/2015. U ranijim brojevima HUB Pregleda kombinirani su podaci iz statistike HNB-a s podacima ECB-a za druge zemlje.

Prosječne kamatne stope na kratkoročne kredite poduzećima (ECB Statistical Data Warehouse)

I za Hrvatsku se koristi izvor ECB, uže definirana efektivna kamatna stopa, ročnost do godine dana. ECB SDW koristi se kao izvor i za podatke o kamatnim stopama u Hrvatskoj od HUB Pregleda br. 1/2015. U ranijim brojevima HUB Pregleda kombinirani su podaci iz statistike HNB-a s podacima ECB-a za druge zemlje.

Prosječne kamatne stope na dugoročne kredite poduzećima (ECB Statistical Data Warehouse)

I za Hrvatsku se koristi izvor ECB, uže definirana efektivna kamatna stopa, ročnost preko godine dana. ECB SDW koristi se kao izvor i za podatke o kamatnim stopama u Hrvatskoj od HUB Pregleda br. 1/2015. U ranijim brojevima HUB Pregleda kombinirani su podaci iz statistike HNB-a s podacima ECB-a za druge zemlje.

Neto kamatna marža (NIM) (izračuni na temelju tromjesečnog statističkog izvješća HNB-a)

Neto kamatna marža (engl. net interest margin, NIM) računa se kao jednostavna razlika prosječno naplaćene aktivne kamatne stope i prosječno plaćene pasivne kamatne stope. Prosječno naplaćena aktivna kamatna stopa računa se kao ukupni kamatni prihod podijeljen s osnovicom na koju se naplaćuje kamata, a u koju ulaze sve stavke aktivne strane bilance iz tromjesečnog statističkog izvještaja osim gotovine, ulaganja, materijalne imovine, preuzete imovine, kamata, naknada i ostale imovine. Prosječno plaćena pasivna kamatna stopa računa se kao ukupni kamatni trošak podijeljen s osnovicom na koju se plaća kamata, a u koju ulaze sve komponente pasive osim kapitala, derivatnih i drugih financijskih obaveza i kamata, naknada i ostalih obaveza. NIM je razlika tih dvaju stopa. Brojnici izraza računaju se kao zbrojevi zadnja četiri kvartala, a nazivnici kao prosjeci stanja na kraju zadnja četiri kvartala.

Udjel neto kamatnog i nekamatnog u ukupnom prihodu (izračuni na temelju tromjesečnog statističkog izvješća HNB-a)

Ukupni prihod je zbroj neto kamatnog i neto nekamatnog prihoda. Računa se kao zbroj stavki u zadnja četiri tromjesečja.

Omjer operativnih troškova i dohotka / *cost-income* omjer (izračuni na temelju tromjesečnog statističkog izvješća HNB-a)

Operativni troškovi odgovaraju računovodstvenoj stavci opći i administrativni troškovi i amortizacija, u koju se, prema metodologiji statističkog izvještavanja, ne uračunavaju premije osiguranja depozita.

Ukupni troškovi rezerviranja za gubitke u % rezultata prije rezerviranja (izračuni na temelju tromjesečnog statističkog izvješća HNB-a)

Rezultat prije rezerviranja računa se kao razlika neto prihoda i općih i administrativnih troškova i amortizacije.

Neto dobit (izračuni na temelju tromjesečnog statističkog izvješća HNB-a)

Podatak za svaki kvartal se računa kao zbir nato dobiti zadnja četiri kvartala.

Povrat na prosječnu aktivu (ROAA) i prosječni kapital (ROAE) (izračuni na temelju tromjesečnog statističkog izvješća HNB-a)

Kumulativ (zbroj) dobiti za zadnja četiri kvartala stavlja se u odnos prema prosječnom stanju aktive (ROAA – engl. return on average assets) i prosječnom stanju kapitala (ROAE – engl. return on average equity).

Povrat na prosječnu aktivu (ROAA): međunarodna usporedba na temelju Financial Soundness Indicators MMF-a, www.fsi.imf.org ; dobit se uvećava za izvanredne troškove.

Povrat na prosječni kapital (ROAE): međunarodna usporedba na temelju Financial Soundness Indicators MMF-a, www.fsi.imf.org ; dobit se uvećava za izvanredne troškove.

Stopa adekvatnosti kapitala (Pokazatelj poslovanja kreditnih institucija, objavljeno u okviru supervizorske javne objave, statistički podaci, na www.hnb.hr)

Stopa adekvatnosti kapitala: međunarodna usporedba (prema zadnjim podacima koji su uvršteni u MMF-ovu bazu podataka Financial Soundness Indicators, www.fsi.imf.org)

Omjer loših kredita: stanovništvo i trgovačka društva (Supervizorska javna objava, statistički podaci, Pokazatelj poslovanja kreditnih institucija, Kvaliteta kredita po sektorima, na www.hnb.hr)

Loši krediti su djelomično nadoknadivi (B) i nenadoknadivi krediti (C) sukladno Odluci HNB-a o klasifikaciji plasmana. Omjer loših plasmana u pravilu je niži od omjera loših kredita.

Omjer loših kredita: međunarodna usporedba (prema zadnjim podacima koji su uvršteni u MMF-ovu bazu podataka Financial Soundness Indicators, www.fsi.imf.org)

Stopa pokrića loših kredita rezervama za gubitke (Supervizorska javna objava, statistički podaci, Pokazatelj poslovanja kreditnih institucija, Kvaliteta kredita po sektorima, na www.hnb.hr)

Rezerve za gubitke odgovaraju pojmu ispravci vrijednosti kod ovog statističkog izvora.

Stopa pokrića loših kredita rezervama za gubitke: međunarodna usporedba (prema zadnjim podacima koji su uvršteni u MMF-ovu bazu podataka Financial Soundness Indicators, www.fsi.imf.org)

Valutna struktura omjera loših kredita (Supervizorska javna objava, statistički podaci, Pokazatelj poslovanja kreditnih institucija, Kvaliteta kredita po valutama, na www.hnb.hr)

Udjel banaka u vlasništvu stranih osoba u ukupnoj aktivi u % (stranice središnjih banaka, EBRD Transition Indicators, za Hrvatsku Standardni prezentacijski format, www.hnb.hr)

EBRD-ov indeks reformi u bankarstvu (max = 4) (www.ebrd.com, Research and Publications)

HHI – Hirschman Herfindahlov indeks koncentracije banaka (za Hrvatsku Standardni prezentacijski format, www.hnb.hr, za ostale zemlje EU publikacija ECB-a EU Banking Structures za 2010. godinu, www.ecb.int)

Domaći krediti / BDP naspram BND po stanovniku prema PPP-u (prosjeci za razdoblje 2007.-2011. izračunati na temelju podataka iz baze indikatora Svjetske banke, www.worldbank.org)

U prikaz su uključeni podaci za 164 zemlje. BND po stanovniku prema PPP u tekućim dolarima.

Stopa rasta kredita i oročenih depozita kod stambenih štedionica (Agregirano statističko izvješće HNB-a za stambene štedionice)